

Bånd T 5 a.1359 Hundborg sogn,
Hundborg herred, Thisted amt.
Christen Østergaard, f. 1884.
Med oversættelse

81/116-V
Bånd 26

Indhold:	s.
Hundborg moses historie.....	1
Flere slags tørv. Fladtørv.....	4
Møntørv. Gamle afløb fra Sjørring sø.....	5
Tørv i mosen.....	5
Fund i mosen.....	6
Trange tider, udvandring og en tragedie....	8
Cyprianus - og en tragedie mere.....	9
Forårsarbejde, "drift", måltider i driften.	10
Hekseri og trolddom.....	11
Måltider.....	11
Middagssøvn.....	12
Mad til tørvefolkene.....	12
Hø.....	12, 13, 15
Leen.....	13
Vognen.....	14
Stakke, korn i laden.....	16
Tærskning, tagneg.....	17
Afrivning, kastning, rensning.....	18
Kørning.....	19
Opskår.....	19

Bemærkninger

Meddelelsen ringede selv til mig og sagde, at han gerne ville fortælle noget om Hundborg mose, da den nu var udtørret og opdyrket. Han havde som ung arbejdet i mosen, og han havde ud fra sine iagttagelser i tørvegravene gjort sig tanker om mosens tilblivelse og udvikling. Det ville han gerne skulle bevares. Desuden kendte han meget til tørvefremstillingen og til de forskellige faser i mosens historie siden 1900.

Han tilhører gamle, solide bondeslægter i modsætning til meddelelsen til bånd T 2 fra Hundborg. Hans dialekt afviger derfor en del fra dennes, men er i ret god overensstemmelse med Lyngbys optegnelser fra Hundborg. Som eneste barn har han det meste af sit liv været hjemme, men har været soldat (vist sergeant) og elev på højskoler, ligesom han har læst meget og er kommet meget ud. Måske derfor havde han glemt mange gamle betegnelser, hvorfor vi gik let hen over det emne, og hans dialekt er sikkert i nogen grad påvirket af rigsmål og andre dialekter. Han har således en tilbøjelighed til at bruge korte vokaler, hvor Nordtymål har lange, fx. i første, sidste - føst, sist, men han siger dog af og til føist og sist. Andre varierende former: for/fu:r, haj:/had:, såd'n/så:'n, to'/tow'.

Hans udtale er typisk for den store landsby Hundborg, langsom og måske noget syngende, men det særlige tonefald kan jo desværre ikke gengives, skønt det er let at høre for stedkendte, at han er fra Hundborg.

Torsten Balle.

Høddeler:

Gårdejer Jens Christen Østergaard,
født i Hundborg 1884. Fader og moder
født i Jannerup, men flyttede til
Hundborg til gården, som J. Chr. Øster-
gård er født i og arvede.

Hundborg herred
Thisted amt

Optaget 23/11 1964 af Torsten Balle.

Aflæst af samme.

Christen Østergaard var forberedt på, at jeg kom, og havde skrevet en
hel masse op. Derfor er der i det første en del rigsmålsord. og -former.

Tørvearbejde

Tørvearbejde

~~e vel gje: fo tel: nøj am' e, hvo dant wi hær i hundborg å om ej'n,~~
~~hvo dant wi fak wa tør'e å wa ilo brønset/ am-kren' a'tn huner å fi:'rs,~~
da wa hundborg møsse⁺ dan' wa me'j' wan:hø:diq/ da wa kun'serka øn'hal'
me:'tør fra ø'øwest å 'så'ni:'r te ø'wan', når wi grew'ni:'r te ø'grøn-
wan' / di fljést di ø'kt tør'ee, man da wa ø'sø' husr a di 'gamel, 'di bro't
da-hæ:'r, di kalt ø'stå:'werk, å de wa øn'bræt, 'tow' al'lån', å 'dær
fo'nøj:n po ø'ten' a dan', da: wa øn'tek'sme:'ja:'rn, øn'wenkøl-ja:'rn, å
'dan' bløw'så - da-hæ:' bræt ma ø'wenkøl-ja:'rn, 'dan' 'traj'n øler' ø'sø'
'trøt'ni:'r i ø'tør:'jow'r, å 'så' dær sku wi jo hã:' øn'ten' å hwi' ø'
'øp, me'j' 'så' hã: wi 'så:n øn'krom'ere:'b ma øn'skavt ø'no:'e, å 'dan'
'skavt de'wa så'lån', at dan' ku go'nøj:n'åm' ø'tør:'jow'r da: nå ø'bræt,
å 'så' ku wi hwi:l øn'po ø'skolør, å 'så' tow' wi 'we:' ø'krom'ere:'b høl'e: ø'
'skavt dær ma wø'hyver'hã:'n å 'we:' ø'bræt ma wø'wenstrø' hã:'n, å 'så'
hiwød wi ø'hi:l'ø'ste'k'øp, å 'de'wa jo i'ø' så'wanskølliq, fu'de'wa jo i
'wan' / de'wa jo i'wan' hi:l'li' te'ma: fo:'tomer'na:ø / man'så'nå'wi
fak'dan' øp, 'så' sløbt' hant, da hã' tån øn'øp, 'han' sløbt øn'han' po ø'
'spre:ste, å 'da: bløw øn'felt'å:'g / å'så'wa dær øn'dran' ma øn'spå:r/
'han' skor ø'tør'ø'å:'ø i dan' ity'køls, di sku'ha, å 'så' lå'han' dan'han' po
ø'spre:ste, å 'så' lå:' di dær te'tær / 'så' øi:n'han' - 'ja: de'wa wal'fost
i'ne'tn-hunger, da bløw ø'ka'na:l å 'de-bløw tar'bøj'r'uzd, ranst'øp, å
'så' gik ø'å:' ø'mu:ø, øl'ø'så' bro't di i'ø' da-hæ:' 'stå:'werk, laner, så' de
ø'jo'e:ø'gnliq nøj'gamel' nøj' / dær ø'i'ø' swæ:'manø, da hã' sit ød, 'u'din-
'ta:øen' djø' øl'ø' ø'dan' ø' da: imø'l'tres å' fi:'rs' ø:'r / di ka' mäsø' hōw: ød.
nå' man'så' gik di 'ow'ør, dan' ø'dan' 'jens' te:' å' øl'ø't ma ø'bi:n, å 'de'wa
'stren' 'ar:bed' å'te'k'åm' / se di'lawø' øn'fi'rkanø' (hu:l/ hant'wa'serka-
'ja: dan'wa'to'me:'tør i fi'rkanø' - å'så' grew' di'ni:', så'lån'ni:', te
di'ku'stå:', å'så' ku ø'wan' ren' øn'te'ø'øen, å'så' be'ø'ynø' di /

di wa i'-nu fo'fær'deliq 'lân: 'stôw:l, å 'sâ'hað: di en'krom' 'gre:'b -
 'naj', de wa enen'krom' 'gre:'b, de wa en'hjëm=sme 'gre:'b / de wa 'jën' sâ
 'tân', å 'sâ'hað di en'hu:lskôwl, wi kal:t eð / de wa 'de'reskaber, di 'hað:,
 å 'sâ djë 'bi:n, fo di 'stjam:pøð, ix ed mæ e 'bi:n å 'gra:st eð, å 'sâ ran, de
 jo nøj'wan', en', 'sâ:'n de ku fo'-den'pa:søn'wan':en:'höl', å 'sâ - de di'ku
 'it, mæ e 'bi:n, de 'broj't di dæ-hæ:'tân: 'gre:'b tæl / 'nâ:' di 'sâ'fæk en
 'slo:fful, a 'sâ:'n nøj 'læb'er, 'sâ'broj't di e'hu:lskôwl å kam 'de'öp i e
 'slo:f, å 'dæ:'wa 'sâ 'jën' te:' å ky 'de 'han po e 'spre:dste, å dæ sky jo 'wæ:
 'trix' te:' eð / å 'sâ' dæ: po e 'spre:dste 'sâ'hað: di nu 'fôr:m - ja i 'fô:stnen
 a ka'hôw:, da ku di 'lânt en 'tyw: 'tør'e, 'sâ bløw di 'sta:r, 'sâ ku di 'ha'træd:wæ,
 te 'sist no, da ku di 'ha'fôr: i 'sâ:'n en 'fôr'm, mæn e 'slo:fful, dan' wa 'it
 'sta:r! dæ war 'it, 'mi:r'ix en a 'tør'e un, dæ'wa i e 'slo:f / 'de'-wa jo de
 'sam: / sâ di bløw jo 'mener i mener, 'lisom e 'tix'gik / 'sâ'wa 'dæ:r - de wa
 'al:ti en'kwen:menesk - de wa som'req'el en 'stu:' 'dræn', dæ skød 'de' 'læb'er
 'han, wi kal:t eð å 'wælt eð 'å:' i e 'fôr'm, å 'sâ wa eð en'kwen:menesk, dæ
 'jaw:nt eð / 'de wa 'al:ti 'skik å 'brow' dan' gån' / 'no' sîx wi jo 'enen'kwen:-
 'fölk i e 'kja:'r (læn'er / 'no e de fo'bix.

mæn'no'wa'-eð jo 'sâ'd'n, dæ wa jo i-liw:l fo'møj' 'wan' i e 'kja:'r / 'sâ
 fæk di 'fat i nu - hað: di nu 'wan:møler, dæ bløw 'trø'kn we e 'wen', å 'nâ:'
 di 'sâ fæk laweð - e 'skyw:te 'di war jo 'it' swå:' 'stu: , dæ'wa - 'ja: dæ'wa
 'el:de 'huner par-sæl'er i 'hun:bør'e 'kja:'r, å di wa jo fo'di:'lt po en'tow'
 'huner å hal'tres 'menesker / nâ di 'sâ fæk laweð en røk'hwøler, wi kal:t eð,
 'sâ fæk di en'möl:'dæ:r'ix, å 'sâ ku di 'pomp e 'wan' 'uxd / å sâ dan'næst røk
 'hwøler dæ: bløw jo fo'møj' 'wan', sâ / 'sâ pompeð di eð 'uxd mæ dæ-hæ: 'møler/
 dæ'wa, da dæ wa 'fljèst'møler, 'dæ'wa'-dær åm'kren' 'huner / 'å: dæ'laweð en
 'gruxliq spi-takel, fo di bløw jo 'trø'kn mæ'wen', å de gik altså 'it' 'stæl:
 'å:' dæ, fo de wa jo 'it' po 'ku:l' lëjer /

mæn da 'sâ' de'wa'go:n, 'sâ'ham dæ skød e ~~e~~ e 'el:tnen' 'uxd - fo sâ kam
 di 'læn'er å 'læn'er'ni:, å 'sâ sku'han skjær + e 'plån'k - wi 'ky:r po en
 'plån'k, 'sâ bløw 'dan' skor'ni:'r' te'ham, dæ 'el:t / sâ nâr 'han haj 'gra:'st
 en 'bo:rful, 'sâ kam 'de'-jo 'sâ'ix e 'slo:f, å 'sâ sku eð 'skj:des / 'sâ sku'han
 jo kyr eð 'han.

'sâ nâr e 'tix'kam', de bløw 'ta:'r, 'sâ bløw dæ'ha: 'tør'e - 'di bløw're:'st /
 'di bløw söt öp po e 'æn:, å 'sâ ku di 'rectiq' 'ta:res / 'sâ'nâ:r di wa 'pasen'
 'ta:'r, 'sâ sku di sætës i 'stak, di 'sâ:, å 'de wa 'serka en ha-laj:n 'huner
 'snes 'tør'e i 'hwæ:'stak / 'de'wa'-eð no te 'sist, fu'sâ wa di 'töl'å:'e /
 'sâ'-wa dæ'r'enen'ten' å 'tæl:, nâ wi le-wi:'red em / e 'stak 'de wa ha-laj:n
 'huner 'sne:s / å de wa jo fo'ræsten'har:liq, dan' gån', fu'sâ 'nâ:' wi sku
 'ha nøj å 'spi:s - 'wajé dæ wa 'lânt'han' 'fræ:', wi qik jo 'it' 'hjëm' åm'mēj:da, /
 wi 'hað: wo'mað mæ 'da kam wi 'fli:r'sam'el / 'sâ'söt wi we dæ-hæ:'sta'k å
 'sna'ked å 'spi:st, å wi 'hað' jo'møj' 'el, mæ / wi 'hað' 'al:ti en'gamel'mæn' mæj,
 'sâ:'n dæ ku 'tå:' en fi-fæm' 'pø'ter, å 'dan' 'drak wi da 'å:' i 'fël'esskab

søl'fölselig, fo wi had da'itj sã:nmu'gla:s ma / man'sã'sò't wi jo'da:r,
 å hwis de'no'bla:st, å da'ha:'stak'de'-wa'we:' å wa'ta:'r, sã ku wã'qòt fo
 en'gu:'e law'tør:'smolj: 'po'-wò'mel:mad / man'de'gløj'qòt'ni':e / da wa
 'enen, da'kim:st a'de / man a'trow'e'hel'ee'it, de wa'u'sunj, fu hwa'de'-wa
 jo'gamel'planj'tør, da wa bløwn fo'rod:nt, let / man'sã'lisom e'tix'gik, sã
 bløw'al:-tenj' jo'mi: mo'dar:ne /'ne'ten'huner å fi:r, da bløw e'kja's'r'ü:d-
 'tørød i-jèn, å da be'gyn: di å fak ma'ski:ner / di fa k 'el:tma'ski:ner åq'
 - man'de wa'trø'kn å be'gyn:, ma ma'haj:st,kraft i'mane, o:r ma en'haj:st,gånj',
 da'trak eð /'sã -'ti:'ðen'gik, sã fak di jo pe'tro:'leomsmo'to:'rør / de wa
 jo nøj'wels:diq'nøj'dan'gånj, sã / å'sã'no'sist po e'kja:' si'løw:,tix -
 'ja: de ka wi'qòt'sejs:, fo'no'-ar eð jo itj'kja:'laner, da fak di jo'sã'trak-
 torør, da ku'si:'l fløt bod'e'el:tma'ski:ne å sa'si:'l, å'sã wa'de jo'fuljt
 'uxd mo'dar:ne / dan'gånj, da bløw da'øse'søl'mane'tør'e, fu'da'kam' e'brow'
 we'wels:sunj, å da gik da'mane'owør te'mørs, øse å hi:l e'ò'p'lanj å'lant
 åm'krenj, fi:-fam'mixl'uxd - ja: hi:l te'hel'sle i'hwa:'r'falj /'si:'l
 had di jo'øse'tør:-jow'r, man'nørs å'hel'sle, da: wa jo'nus, da'hentj'tør'e
 'ha:, å da wa'øse'nus, da haj'tør:-jow'r har, fu de wa jo'altsã, som a'hã:
 'sã:'e, jèn'e 'smo:' par'sel'ør.

man'sã komer wi jo te - for en fi:r'fam'o:r'si:n -'sã ar da enen'tenj,
 da hi'tør'e laner /'sã gor eð jo øv'ør te'ulig'ryx, å'sã komer eð jo'ør
 å jaw:n e'kja:'r, fu dan wa jo i'jèn'e, jèn'e'hwøler - fla:'sigr, wi'kalj:t
 eð, som di haj - di pomped jo e'wanj'uxd, å' eð / 'ja: da'wa jo'øse'de -
 de wa da'ha: wanj:-møler å be'gyn: ma, man'sã wað-eð, sã fak di jo da'ha:
 'traktorør, å'sã bløw eð jo pomped'uxd ma'ønøj:l /'sã - de foren'ørød sa jo
 'hi:'l /'sãalsã:, da de'kam'altsã, dan bløw'ü:d-tørød, å'sã e en'jaw:neð
 no, fulj:-stanj'diq, å der ar enen'ten' lant en å'six'no -'ager-jow'r / de
 e'jaw'n de hi:l'e / da hã'go:'n en'bul:doq å tow' å jaw:nt eð / man'no had
 di jo'to'gånj'ü:d-dy:bød en /'no ku di jo itj blyw'we'laner, sã di'serka
 'huner å'fam' å hal'fjes hek'ta:r, de blyw'e pomped'uxd no / å'no sku wi jo
 åm'sãm:re kom da'ni:' i'ste fòr å si'tør:we-produ'sjo:n sã sku wi ku'six'
 'nu:huner'wø'tbroq'e'høwe'awe, da'go:'da'ni: /'de blyw'er it dan'sam:
 i'dyxl som fòr-han / e'swa:ner di'ønelt da'ni:r, å da'wa jo en'mase a'fow:l
 å'en'er /'de ar fò-swoj:n, no / de e'it'å'six'mi:r da'ni:r, no / sã'de e jo'øse
 en'stu:'for-an'dren, når wi'sixer te'bã:q, åq' de blyw'e jo'nãk de'sist, di
 ka law'we:ø eð / man - nå wi'sã'sixr i-jèn - da ka jo'krixq i'no høl'sã'n
 'nøj, hwø wi'hwør:ken kan fo oli'el'kwøl'el'danj slaws'tenj, 'sã'hã: di
 en re'sar:we'da:r'ni:r, fu da e'møj'tør:-jow'r i'no /'nãk ar e'kja:'r
 'nãk'go'kn'towø te'trix'me:ter, men dar ar'menst'to'me:ter te'bã:q'sãm:
 'ste:ør'trix -'tør:-jow'r, å'de ka da'gòt -'no blyw'e de'gòt'gjemt /'de ka
 da'gòt blyw'broq' fu'de en'gånj /'de'we:'d'wi'itj /

man da'ha: 'ü:d-tørøn, de'ski:d po'danj'mã:d - dan'al'e-fest'ü:tørøn-

ja dan 'al'ə-fəst ə ka 'husk, 'de wa 'alsə, ka 'na:lər ə 'di bləw rənst
 'gət ləp/ 'sə 'sək ə 'wan: 'stən, nəj/ dan nəst 'de wa i 'nə'tən-hungr ə 'fi:r /
 'da bləw ɒrəp 'məl: - 'dæ: wa 'ən 'stus:r 'məl: 'dam: - 'danj bləw 'u:d-tərəð
 ə bləw lə 'ix ən mənɜr 'məl: 'dam:, ə 'dæ:r gik ə 'wanj frə 'sjərən 'sə: 'i
 'danj , əq ə 'wanj frə 'hun:bərə 'muss 'nejn 'əm' ə 'sjərən 'səs ka 'na:l , ə
 dan gik it 'ix ə 'məl: 'dam:, ə pə 'danj mə:d 'sə ku di 'wɛŋ 'dæ - 'ja: ən
 'mɛ: 'tɜr ɛlə tɛ həl'la:jn, sɒm di ku 'brɔ:q ə 'u:d-dy: 'b 'hun:bərə 'muss 'mɛ/
 'mən 'sə li: 'fɔ: 'r 'sist 'wɛr:dəns 'krɪx - ə 'ɒs 'təl kə ə it 'husk bɛ 'stɛmt,
 'da bləw ə 'məl: 'dam: ə 'məl: ə 'de 'hi:lə lə 'ni:r, ə 'sə 'fæk di ən 'u:d-
 'tərən i 'jən, ə 'sə ku di go 'nək sə 'lɛnt, ni: ' / mən 'danj 'u:d-tərən
 'danj kəm it 'tɛ: ə 'wɛrək sə 'fɔ: 'fɛr 'dɛliq 'mɔj, fu 'dæ: ɒnɜr 'krɪ: 'gɛn 'da
 bləw dæ 'jo ɛlt ən mæs 'tɜr, ə 'sə 'sək ə 'tɜrə 'muss 'jo i 'jən / mən 'de
 wə 'sə ɒs 'slut / 'de wa dan 'sist 'ən 'strɛn 'ɛls, dæ bləw 'læwð / 'sə gik əd
 'wɛr tɛ 'æqər 'jɔw'r.

'ja: dæ wə 'jo ɒsɛ, dan 'fɛst 'u:d-tərən - 'nəj , 'de wa ɛn 'sist, 'danj
 'hæd: 'danj 'wɛr:k'nɛn, at 'mu: 'rɒp 'məl: 'danj bləw lə 'ni: ' , ə 'sə bləw ə ka-
 'na:l 'hi:l tɛ 'dwe 'sɔ: , 'danj bləw 'sɛn:kɛd, ə frə 'dwe 'sɔ: ə i 'gjɛmɛl e
 'mɛ: - 'nə: 'hɔ: 'mɛ: 'dæ - 'de bləw ɒsɛ 'u:d-tərəð ə 'sɛn:kɛd, ə wɛ 'de 'sə 'kunj
 ə 'wanj i 'hun:bərə 'muss 'bɛjɜr kɒm 'ɪnd / 'sə 'de 'hjalp ɒsɛ pə 'u:d-tərən.

Fladter

do 'sɛj'r, i 'læwð 'fli:r slawɜr 'tɜr / 'hwans 'kæl:t i 'dæm: - 'dæm: i 'no
 'græwð pə ɛn 'gamɛldas mə:d?

'dæm: kalt wi 'græwð 'tɜr, ə dæm 'æjɜr kalt wi 'ɛl:t-tɜr
 hɑ do 'musti 'hɛt, dæ 'kælɜr 'nu:r 'skɔ'ttərə?

ja 'skɔ't-tərə 'de wainnəstɛn 'al: 'tɜr / 'dæm: kalt wi - 'de ə 'skɔ'ttərə/
 mən 'nu: ə 'graw'n 'skɔ'ttərə ə 'nu: ɜr 'ɛlt 'skɔ'ttərə.

sə haj i ɒsɛ 'æjɜr 'slaw'ttərə / i haj ɒsɛ 'fla'ttərə?

'fla'ttərə 'dæm hæd: wi 'it 'ni: i 'hun:bərə 'muss / 'dæm: 'fæk wi 'wajstɜr i
 'hi: / sɒm 'no i dæn 'hæ: 'jo: 'r 'hæ:r - 'wi 'fæk 'æl:ti ən 'læs / 'dæ wə 'to:
 slawɜr 'fla'ttərə / 'dæ wə 'nu:, 'dæ wə 'rɒn: / 'de wə 'dæ:r, 'hwɜr dæ wə - 'kuns wɛt ə
 'sə: 'nɪ 'gamɛl 'dæw: / 'dæ: wə 'sə bləwn nəj 'lɛn' ə 'nɛj, dæ hɑd bləw 'n 'wɛ: 'sɛn /
 'de ku 'brɛn:, ə 'dæm: 'fæk wi - 'de wə dæn 'fɛst, ə kə 'hɔw: wi 'fæk / 'dæm: kəm
 wɪwɪx ə 'kæ:kɛl 'ɪnd - 'ja dɛ wə 'ɛnɛn 'kæ:kɛl - 'wi 'fɪ:rɛð 'jo i 'ɛ 'kykɛn / mən
 'sə lɛt 'lænɜr 'hɛn, 'sə 'fæk wi 'ɒsɛ ən 'læs - 'de wə 'fla'ttərə 'ja - 'di wə 'fi: -
 'kæ:kɛtɛ / 'de wə 'dæ:r, 'hwɜr dɛ hɑ wɛt 'nɛj 'wud: / 'dæ: wə 'grɔwð 'grɛs, ə 'dæm:
 'fla'ttərə 'dæm: - 'wi 'hæd: 'æl:ti 'jɛn 'fla'ttərə i 'ɛ 'dɔw: 'nɛgraw, sɒm - 'fu 'træk
 'jo it 'a- 'wɔ 'trɛ:skɔ, nə wi gɪk 'ɛn - 'danj 'brɔj't wi i 'stɛ 'fu 'mɑ't, ə 'sə
 'tæ: wi wɔ 'trɛ:skɔ 'dæ:r pə 'danj 'fla'ttərə / 'dæ: haj wɛt 'grɔwð 'grɛs, sɑ
 'danj wə 'lɛj'n 'dɔw:n 'pɔ: 'ɛ, ə 'sə 'nɑ: 'r wi sku 'hɑ: 'ən 'nɪx, 'sə 'brɛnɜr wi 'jo

1/2

danj, a sa fak wi jo en nyx enj i owingraw a ku ta: wo trasko e-po: e/
 fu wi sku ta: wo - wi kam' jo a staj, mane ganj, a di kam' jo ose lu: d
 am wentor a lab' pr / sa gik de tel po danj, ma: d a broiq de som ma' t
 a ta: wo trasko eler' skow' po: e.

hwo fak i dam: si: st fla' ttore fra: e?

wi fak dan wajstor fra snaj: strop hi: s / som no i woro be: r i mi: n
 alte- fest tix, di fak jo sn: r lit' ant / ku di fo: en - ja: , najde wa itj
 swa: ' mane, dar fak en las ter' e - nej di fak najsten jens fla' ttore a
 brojt' itj ant / man ha: am- kren' wi had: s mu: s, da wa jo kuns an: kelt -
 ja: dar war itj sa fo: s, da had: sa: n fla' ttore, men di brojt em itj po
 danj, ma: d, som ille- brensel, man brojt em te: a ta: r djè trase e-po: e.

hwem grawed dam: ?

ja: de wed' e itj, fu wi kjow: t em / de wa nu: fra woro be: r / de wa nmsten
 - nu fe: skere eler' sad' n, fu di brojt em si: l - de wa wes al: ti po
 pa: rt / da war enen panj / wi kam enen panj: a: ma da , man di graw' em
 po pa: rt.

Mentory

I fak ose mon: tory?

mon: tory dam: fak wi dar u: d i his ose / dam: fak wi dar lu: d hwe jen' /
 dar e- en ka: na: l fra sjoren se: - en gamel ka: na: l, wi kaler en, - aq
 danj wil san' e ter, a sa wa- ed, di lawed en nyx / ja da e no to: gamel
 ka: na: ler / dan fo: st danj saned e ter / sa kom da jen' i jen, a dan ha
 lawe sa: n, lisom we flo: der, en bre: s del: ta, a da: graw di mon: tory, /
 de wa jo nej, da wa growed, a de wa nej sej' nej / da: fak wi al: ti wo
 mon: tory fra: e / sa dan sist ka: na: l danj' er- da jo i no / ja di ajor
 dam: ka wi got fen: , man di e we: a wa wek.

ha do het am nej, da hid' wu' ttore?

wu' ttore, dam: kiner e itj.

Kiner do sa dejtore? nu: di brojt te: a beq' diegr a: e?

a: ja / dam: - de ka e itj retiq' how: , man de wed' e, da wa sa: n nu: r,
 di tow'.

Tory i mosen

na: e i no la e ter' e te ta: r, hwo dant bor i jer sa aj' ma de?

e ter' e - ni: i hun: bore mu: s? ja a be- gynn: ma da blew od al: ti la: s
 po flad, a sa ler- ed wi re: sgr em - op po anj / di stow' tow' a tow',
 a sa ku wi sa: n blyw we , tow' a tow' hi: le wej' / wi kam' sa: t a sot
 em op, a sa - na: r di wa sa, som di skul: wa: r - -

'hwans 'kalj:t i 'de? kalt i 'de å 'de:s em?

'de kalt wi å 're:s em / å de 'ånt de kalt wi å 'stè'k em.

sot i em 'itj 'sâm:-ti:r i 'ronj 'sta'k?

'de 'broq't wi 'itj i 'huj:bøns 'muss - 'næjsten 'slet 'itj / de wa 'jènè 'lånj
'sta'k, da 'hað: en 'wes 'størgis jo.

hwò-dan sku di 'sà 'sa'tøs?

di wa 'serka 'gøt en 'al: 'bre: å 'sà 'gøt en 'al: 'hyw:.

bløw da 'lâ: 'nøj i ø 'bonj?

'næj:, da wa 'jèn 'te: å 'stabel, wi 'sâ: / di 'næst, 'di bløw 'søt po -
'di bløw 'aljer 'lâ: po ø 'flâ:ð, 'di bløw 'søt po 'kant, å 'sâ dam 'engst, 'di
bløw 'bary smèt 'ix, 'sâd'n, å 'sâ nå da 'wa nu 'reqtig 'wud: 'nu:, 'dam: lå wi
'øwne 'po: ø 'stak / 'sâ ku ðr jo blyw 'ta:r 'da:r 'ð'p.

'hwa 'tix be 'gyn: i å 'èlj:t åm ø 'fòr: 'o:r?

wi be 'gyn: 'lì: 's'te - de wa da 'sâ: 'n'mø't i 'maj', å 'sâ bløw wi jo 'we
som 'req'el, te 'høst / 'sâ war øð jo fo resi 'ki: 'rliq, fo 'sâ ku di jo 'itj
fo em 'ta:r / fur a hå 'si: 'l gon i 'kja: 'npi en tre 'fl:r 'o:r, å 'de wa
nøj fo 'fer'ðeliq 'slèð, man de wa da 'snâ: 'den 'jènøst 'ste, di ku 'tjèn
'panj / 'ham da 'èlj:t i 'mìn 'tix da 'ni:r, da 's 'ar: bødød 'we: øð, 'han 'fak
'tow' 'kro:nør em ø 'dâ: 'ø, åð ø 'skj: 'øer 'fak - 'a wa alså 'skj: 'øer - wi
'fak ha 'laj:n 'kro:n - 'de wøl 'bøj:, de wa 'tit a 'kørt, en 'hal' 'o:r fu e 'sne: 's,
å 'sâ ku di jo 'èlj:t 'øp te 'trix 'huner 'sne:s - å 'sâ ø 'jaw:nør, 'de ka m 'itj
'høw:, - 'di 'fak jo 'nåk sâ 'let.

'hwans 'kalj:t i 'sâ: 'n en 'hu:l, hwò di tar 'tør'ø, å: 'ø?

'nâ: 'da:r hwò di 'tow' ø 'tør'ø, å: 'ø - 'de kalt wi en 'pet.

å hwis da no 'bløw' 'sâ: 'n 'nøj 'da: i 'mel: ø 'pøtør?

'de kalt wi ø 'mèlener, å 'da: 'wa' - øð, wi lå en 'plånk 'ni: 'r po ø 'melenj,
å 'sâ skot wi øð 'nøj 'skro: 'øp 'fu: at 'ham, da 'stow' i ø 'hu:l, 'han sku
'itj 'ha sâ 'hèt å 'følj:.

'wa' - da 'nøj, i kalt en 'balk - i 'mel: ø 'tør: 'graw:?

'de war ø 'mèlenj / 'de 'kiner a 'itj 'aje 'naw'n 'tøl, 'næj'.

ku i 'fenj: 'nøj, 'nâ: 'r i 'no 'grawød 'sâ: 'n 'ni: i ø 'muss?

ja, se 'da: 'wa 'nøj, da wa 'møj' intere 'sant / de intere 'se: 'rør a ma
'møj', 'før, fur i ø 'føstnen, a qik 'ni: 'r i ø 'kja: 'r, 'da kan a 'høw: fur
eq 'sæmpøl 'præj:stgor, 'de wa en 'stu: 'r 'kja: 'r 'skjw:tj di 'hað: / 'da: ku wi
føfen: dan 'gæmel, 'gæmel 'øwer 'fla: 'ðø / fu 'hels, ^{di} 'fljest 'ste: ør, 'da:
wa jo 'splet 'aj' å 'graw'n å 'jaw:nt i 'jèn, man di 'hað: sâ 'møj' - / di 'hað:

nu stu: ^{re'hwölar} ~~men~~ / ä di 'sä: - 'de här a'aldri 'sit, hwö-dant di bar dam
 'aj', man de wa te en'dä:'e, di 'graw' en, ä 'sä:'n nu 'bre:'melener, ä
 'dä:'lä: e'tör'e, po:'e / man da-ha:'melener 'de wa dan na-tüxliq 'höj'de
 i e'kja:'r / man'sä graw wi jo'ni:'e, ä 'sä wa da di 'fljöst'ste'er -
 'dä:'wa en'law' - de ku wari-e:'e po en tre'fi:r'tom: ä öp te'tix, tom: -
 'de kalt wi 'hun:kyä / 'de wa näj'siw' ä näj'werk, som'it wa blöwn 'ör'liq
 'röden / de'wa sä'sej', sä'sej' / 'sä nä wi kam 'dä:'näj:n'aj'er, 'sä kam
 dä som'req'el näj'göt'ilen, ä 'dä:r ku wi kom'te'än 'maq'tig' 'tre'stam'er,
 nu'e:'q / e hä 'gjemt 'jën' - wi ka'li:'faw:n'äm' en - ä 'de wa 'fresk, ä
 'de wa 'swöt / 'dä:ri-muad de 'ajer'tre'sör:ter - da wa jo 'öse'mane 'aj'e 'tre-
 'sör:ter - 'de wa 'mö:r / 'de kam'ix e'tör'e / 'de kuwi jo 'gras:, sä 'de ku
 jo'it 'höj: se / man da-ha:'dtu:'stam'er, di hä jo hölt dam i 'tüxsen'o:'r/
 ä 'de hä för'on:reð - fo-bawsed - 'näj', hwö-dant i al-wer:den 'di wa
 komen 'dä:'ni:', fu di hä 'it' growed der / 'de ar'hi:'l be'stam't / 'de ku
 wi 'slix / man di 'lä:' i en be'stam't dyb'de, ä de mo ha wart 'd'p we e'lan',
 de hä 'growed / ä 'sä hwö-dant 'dan' fo-far'delig kata'strofö hä 'skix, te
 di wa komen 'dä:'ni:'e, 'de e da jo 'näk'nu: 'wid'enskabs'man', da 'wed'e,
 man de hä för'on:reð ma ä fo-on:reð mane / ä 'sä ku wi jo 'fens - ä 'de hä
 wart 'skyl' dä:'ni:'e - 'sä ku wi 'fens 'döng'r a'nöd'er - 'hasel,nöd'er / 'de
 wäl 'sëj:, di 'lä: 'ful:'stan'diq som en'hasel,nöd' , man nä wi tä 'we:' en,
 'sä smolred di 'wäk / man di hä wart 'gjemt sä 'lan' / nä wi 'sä kãm'lane'ni:'-
 'no da di fak ed'ä:d-tör'ed ä 'so'kn e'wan:stan', da kom wi 'säm'ti te
 'bons / ä 'de e 'lisä-dant - hwö-dant 'de'-e gon täl, 'de 'wed' e'it, man
 de för'on:reð ma, at 'dä:r i e'bons, 'de'wa sä 'ra:'n ä 'pa:'n ä 'hwix, ä
 'sä 'li:' plusliq 'sä kam' e'tör: 'jow'r / da wa 'enen 'blanen, 'äks'po:'r/
 'no wed e 'it - e'fo:re-steler ma'säd'n - man 'de'-e alsä 'nøj, e'fo:re-
 'steler ma, te 'dä:r hä 'enen ten' growed / de wa 'hi:öl'e: / de ku 'it la
 se 'göt', äq da wa 'höl'er 'enen 'röd'er 'ix ed / man e hä 'tent ma, at e
 'wan' - da hä be-gyn' ä 'growed näj'plan't 'öweno e'wan', ä 'sä hä ed
 sokn'ni:'r / dan 'fäst'al: ä 'tow' - 'de wa 'sä:'n fo'skjel'iq - se 'de wa
 'dan' 'slaw:, ä 'de wa 'sä:'n nu 'gu: 'tör'e / di 'wa'-jo sä 'fäst / di wa
 'pre:'st / 'sä'kom' da da-ha:' 'le:s ma näj'tam'er ä 'näj'öwen-e'po:'e /
 äq 'de e jo näj'mar:keliq näj, da blöw'öse 'fojn en 'di:'l dä'ni: - des-
 'wa: hä e 'fojn en 'wël:diq 'stu:'r 'yw:s, ä 'dan' hä e 'fojn'han: we're:
 'anes' brow', ä 'de wa en'stök'öster frá 'dan' / e'ar:beded we e ka-na:'l,
 da wi wa 'we:' ä 'ä:d-dy:b en, ä 'sä 'lä: dä nu 'stu:r 'fi:rkante 'sti:'n ,
 'ja: di wa en'al: i 'fi:rkante, ä 'sä en'hal' 'al: i 'näl: en, ä 'di wa 'ful:
 'stan' diq 'flä:d'öweno-po:'e / äq 'de hä wart en'öwegan / 'de'-wa da 'enen
 'twiw'l - 'de ku wi 'slix / ä 'dä: 'fan' e 'dan' 'stu:'r 'yw:s 'ni:'e / man dan e
 des-wa: - fu de wa 'enen' reqtig 'pa:'n 'yw:s - man de wa en 'stu:'r 'jën' /
 'dan e blöwn 'wäk / 'dan' wa e 'kix, ä: ä kom' ä: 'näd, man e ka 'it' 'fens en/
 fu de wa 'hi:'l 'gi:wet / 'de'-wa - wart 'öwegan' 'dä: frá 'ulstrop ä 'sä

✓
 har
 = st

'ow'p te midhólmi-go:r / 'dæm' hæt jo'on'ør'ulstrop / man'dæ:, hwò wi kalt
'rø: anes' brow', stær et'sag'n, 'sá wa'dæ:r'jèn', da had'drusnt si'ba:r
'á sa'si:l, 'á hon haj'rø:'ho:r, 'á'sá gik hon 'á'spøj't'dæ:ni: we're:
'anes' brow' / de wa'næm:liq en fo'fær'deliq'aw'stjæs'ste 'á'u'hjæ'elie'ste
ám'aw'ten, 'á'sá - de wa jo'itj en'hwæ:' si' haj'l 'á'mæ:d hæng' dæ / man
a'wæd'itj, ám dær'a'nus:r - men'di'sá:, hom'gik dæ'ni:ø.

há do'hæt, da wa'nus:, da áku gi'hæng'pæn:?

'næjð, 'de hær a'itj hæt.

Trange tider - udvandring

Trange tider, udvandring og en tragedie

når i'no be'gyn: ám ø'fòr:-o:r, 'hwans'a'sá de'fæ:st, da ska'gy:rø:s?

ja, ná wi 'sá be'gyn:, 'sá hæd wi jo'plæwæd á sku'hølst wa'fær: má'de
'hi:lø, 'á'sá sku dæ jo'hærø/wi - po dæ'hæ:'go:r, 'wæ'hæd: - 'dæ-æ
'en'menø'go:r - 'wi'had:'bærø'trix'hæj:st, 'á'sá ná de wa nøj'ljærø
'jow'r, ná de'wa sá'stræn', 'sá sku wi ha æm'fu:'al:'trix / 'á'dæ'soræd
wi má ø'há:n, 'á'de fæk a'ðse'læ:r, 'mæn de wa jo'itj sá'qøt da /
mæn'sá, da a'blæw'let'el:drø, 'sá ku a'gøt ha læst'te:' á fo'tæl:'let
ám'de / de war'sá:n en'ten' som'ne'tn-hunø' á'tow', 'trix'á'fæ:r / da
wa'enen'pæn: á'tjæn:'dæm'gæn' / de wa'smæt, 'á'sá sku en jo'uxd' mi'fæ:r
'han' wa jo'kraftiq' / han ku'gøt'ørn dæ'hæ:' / a'ku go'nøj'uxd' / 'á'sá
fræ'høst, 'á'ø'á'sá te'enj i dæ'sam'ber'dæ'gik a'ni: po færø-bør'ø
hæ'ni:r, 'á mi'næ:bo wa'mæj - da wa'tow'næ:boø'r, mæj - 'di'gik'ðse dæ-
'ni:ø'e'nøj a ø'tix / wi'fæk hæ'læj:n'kro:n ám ø'dæ:ø, 'á'sá'gik wi'fæ:
kilo-me'stø'r i'mul'm'á'mær:k'bøðø'mær'á'aw'ten'ik'en pa'rænæd'træ:sko /
'á'sá ná wi kam'let'lærø'han, 'sá fæk wi en'kro:n á'tyw:/ 'de'-wa i'rù:ør-
'tix, 'á'de wa 'lisá-dæj:st / 'fòlk wæ'l'e'k-en'gæn'go:' 'dæm'tuxr fu'di
'pæn, mæn'wi'ær'bedød'pæ:n ø'ji:lø'dæ:ø, 'á'bøðø'mær:k'mær'á'aw'ten /
wi'kjæn: ø'wøj' / wi'gik'snix'ow'ør de'hi:lø / 'de'-wa'smø:'fòr'hølj, 'á
a'ka jo'høw: i hal'fæmø'r / 'de wa'ðse fo'fær'deliq'smø:'fòr'hølj / wø
næ:boø'r'hæ:rám'kren' - ja'de sku'wi'ðse'wi wa'itj'fa'te, mæn wi sku'spær:
'sá:'nt'fu:r á fo'æ'dæ:te:' á go'ronj / wi'had:'enen'pæn: / 'á'wø'næ:bo har
'wæj:sten'fòr'-wøð - 'dæ: wa'mæn'ba:r, 'á'de'-wa'ðse'smøt, 'á djø'hæ:wa
'gæmøl, 'á'de wa'møj', gæmøl / a'ka'løw:fu:r, 'dæm da há wæt'mæj te di
o'lømpisk'spæl: i'ja:pan, 'di ku spren'ow'ør ø'hæ:wa / 'sá:'law'wa'de/
de wa'itj'fu:r, di wa'fa'te, mæn di ku'itj fo'ræ:ø'te - di ku'itj skaf
'pæn:te:' á'bøq:, fòr / 'di'-wa'itj'mi:fa'te en'wæj / 'á'sá:n wa dær jo
'mæn, stæ:ør / mæn'hwa sku ø'ba:r - 'hwò sku'di blyw, 'á'ø / 'de wa'ðse en
'spørs'mæl, fu dæ wa'enen'plas'te'ðæm, 'á dær wa'hæl'ør'itj nøj - di ku jo
'itj fløt'enj te ø'bý:ør / de wa'dæm'gæn' ø'bas:n wa'kom'en / hwi's'jèn'
ku kom'te:' á wæ por'tæ:r'elø'r kom - 'de wa en'wæl:diq'ten' / 'han' wa
'sek'rød / næj dæ wa'itj'ær'ü:ð-wøj', enj di sku te a'mær'ika / 'á'dæ

rèjst di 'enj, à 'de wa 'mang 'ha:rám 'kren' 'fra:ʔ / de wa jo 'ra:n epide'mix,
 áqé - ja wò 'na:bo-go:r 'ha:r 'roj'n ám-kren' 'di há'r 'ba:r i a-mèr'ika 'najstén
 'al:sam'el / no'-s di jo 'de: / wò 'na:bo - nærest 'na:bo - 'da:r'wa 'trix
 'sónér à en 'da'tér, da 'rèj:st, à 'di s'òsə 'de: sà 'na:r - 'ja: s'wèd' 'it,
 ám da s'jèn' 'lòwen, i-no - man 'de 'wèd' a 'itj be'stant/ man 'di 'rèj:st, sà:'n
 'wa da 'ni:1 i-gjèngl/ 'de'-wa 'itj jènst, at 'di 'onj, 'rèj:st, man da wa 'mang
 a di 'el:ørø / wi 'há:r en 'na:bo 'li: 'na: 'fra'-wos - 'da: 'wa 'nò en 'gaməl,
 'gaməl 'ku:n, da hið kjè-stixn, à 'hon 'hà: tòw 'bà:ʔ, jèn:s à - 'ja: 'no kan
 s'itj 'hòw:, hwans dan 'naj:n 'hi:ð, man 'de wa en 'pì:q / hon blèw 'gywt à kam
 te 'spə:rən, man di 'rèjst 'fest - hon hið 'gre:te - 'di 'rèjst 'fest te a-mèr'ika/
 'sà 'dam: 'ha:r 'dwen, 'di 'rèj:st i-bà:ʔ-a'tér - han hið jèn:s wòl:søn - áq' han
 wa 'gywt / a 'trów' be'stant, de wa 'fan' 'ba:r, da wa 'maj, man di 'fìer
 'ba:r 'di kam 'al:driq 'hjem' / 'di 'de:ð à 'gjen-wòr'diqhedør po 'rèj:s /
 à 'han wa 'hù:ð à seq ám 'ar:bød, à 'dam 'fèst 'dà:ʔ, han wa 'hù:ð, 'da blèw han
 ky'ni:r a 'toq / 'sà 'stow' hon 'jèn: te-bà:ʔ / 'sà 'hjəlp 'dan:skørø heng-
 fu de wa 'mang 'dan:skørø 'da:r / de wa 'al:ti 'antøn da 'kosta 'èlør ne-braska,
 di sku, enj, à 'enjkelt 'rèjst jo 'òsə te ili'nòj:s, man de wa 'di 'tow' 'mit-
 sta:tér, da 'sə:rliq 'tow' 'dam, à 'de wa jo we 'lanj 'broq' / 'sà 'dan:skø-
 ren 'de 'enj, 'sà 'hjəlp 'di heng 'te: à bi-lət, at 'hon ku kom 'hjem' / 'sà kam
 hon 'hjem' à 'sà mə 'jèn', 'bà:r / man 'no kan 's'itj 'søj: - 'danj 'jèn: 'bà:r s
 māske 'de: / hon ka 'wə:r 'li: we 'fir's 'o:r - à 'heng da kam 'hjem' fra
 a-mèr'ika, 'danj 'ku:n, 'hon blèw 'gywt i-jèn à há 'ba:r - fo'ræstén, da 's
 'jèn' i 'to:stə - man ám 'hon ka 'hòw: da-ha: - hon ka 'nák 'hòw:, heng 'mu:r
 há fo-tøl' ød/ man 'sà:'n gik 'de 'tøl.

hwam s de?

Cyprianus - og en tragedie mere

de s 'farərs 'søn / (navne udeladt) 'han s 'gywt mə 'jèn' a - sà 'hon wèd
 jo 'òsə be-skøj'n, ja/ man 'danj 'gaməl 'ku:n, da 'wa 'da:r 'd'p, 'hon blèw 'sòl'
 mə 'èjəndom / 'de 'wə en 'gaməl 'hùxs / à 'de war en fo-far 'ðeliq 'gjəw' à
 'nøj:søn 'ku:n - 'de há hon jo 'al:ti 'wət - à s 'trów' 'òsə, hon 'hà: ød 'gòt/
 hon 'de:ð, hon wa 'nák ám-krenj 'gòt 'fir's 'èlør sà:'n, à 'hon ku jo fo-tøl:
 m'øj' ám de 'gaməl/ hon 'haj - heng 'fà:r 'hà: sypri-à:nus, à sà 'danj
 'gånj han 'de:r, 'da s da 'enən a 'fa-mil'i - da s 'enən, da wil 'há: en /
 'sà wil, di 'brenj en, man 'sà 'wì:st ød sà, dan ku 'itj 'brenj / 'sà 'wə ød jo
 'gal' / 'sà 'hà: di nøj fa-mil'i 'ni:r øpo 'rèstrop 'mark / de fo-tøl: hon
 'sà, à 'sà blèw di 'e:niq ám' ød, 'no sku en 'da: 'ni:ʔ, à 'sà sku en 'brenj/
 'sà 'søj'r dən 'gaməl 'ku:n - " à 'sà falj wi po 'kna: à 'ba te wòr-hørø, à 'sà
 gik en 'tøl / 'sà 'branj en! à 'sìx' no betə, 'ba:r! leq 'no 'mar:k'te: ød / 'da:
 'ni:r i 'danj 'go:r, 'de ska 'no 'al:ti 'go: 'dam: 'gòt! " - 'de 'trów' a da 'nák
 'òsə, de 'há:r / man 'gaməl kjè-stixn 'hon wa jo blèw 'renkørø à 'gik we en
 'kjèp/ 'hon ska ha wət en 'møj' 'pə:'n 'pl:q i heng 'onj, 'daw: / 'sà 'hà: wi

en 'prajst 'hær i 'hyn:børp / 'han wa 'u-gywt, å 'så had han jo fot 'kik po
 kjæstixn / å 'så wil han jo 'ha hene te 'kurn / han 'had: wes 'så:n å er -
 'trant 'bøj:lt, men da 'kom da 'så tøv 'man' å wil 'ena'k'ma hene 'am' ød,
 åm de wa 'it en 'gu: 'par'tix å al; da 'ha: 'hi:lø, å ø 'prajst haj gjow
 'ø'p-marksom 'po:', han ku 'gøt 'tenk se å bløw 'gywt 'ma hener / mang -
 'gamel kjæstixn 'hon 'te't 'it, hon wa 'wær:diq te 'de / 'ja: da wa jo den 'on;
 'dan'-'gån' / ja / man 'så had: hon po hene 'gamel 'daw: 'så had hon 'møj' sam-
 'we'tiqhedena:'q, fur ø 'prajst 'han 'han; sa 'jøn' 'søn:da 'fu:-møj:da 'ni:r
 i ø 'brøq'øes, å 'så 'søj'r kjæ-stixn "ens e had så ja, 'så ka ød 'gøt'wes,
 han had 'it 'han' se " / så 'de had: hon po hene sam'wi'tiq - / han bløw
 'al;drig 'gywt / a ka 'e't 'høw:, hwans han 'hi:d, men 'de er øsø 'li:'møj' /
 'de leqøer jo en hungr 'o:r te-bå:q - 'ja: de 'leq'øer en 'hunger å 'femå 'tyw:
 'o:r te-bå:q / 'ja, 'så:n gik 'de 'tøl / 'no, 'de s'mang, 'mang' 'o:r sip 'hon 'de:ø
 å a hå jo lå 'mær:k'te: ø'p po ø 'kjar:gor, da lå: en betø 'mar'mør'plå:ø
 " 'hæ:r 'hwi:lør 'gam:lø kjæ-stijån" - man 'no e ød 'wøk.

Förärrbjede, drøft

'hwans kalst i dan' 'tix, da i be-gyn; åm ø 'før'ø:r å go 'ix ø 'mark?'

ja 'de'-wa jo i ø 'drøwt / da begyn; wi jo i ø 'drøwt.

hwa 'tix be-gyn; i 'så åm ø 'må:r?

ja 'hær, 'de wa 'it så 'tilø / de wa jo ø 'klø'k wa 'hal' 'søjs ølør, såd'n /
 men wi bløw jo 'säm:ti'we 'selø - 'møj', selø, øsø / 'de'-wa jo 'wø 'skik /
 'å: , 'de 'gjow: di 'fljæst jo.

Måttider

hwa 'tix 'spist i 'så i ø 'drøwt?

'ja:, wi 'spist jo en 'ste:ø'd 'e'tør, wi wa komøn 'øp / 'da fak wi 'mjølk å
 'brø:ø / wi fak 'al;drig 'ka:fø / mø 'få:r 'han wil 'it ha 'ka:fø / wi fak
 'møj' 'mjølk å 'så 'grød', å 'så bj:n 'de'-wa jo en 'kraftiq 'køst sel-
 'føl'øliq / 'e'tømjødas 'ka:fø 'de 'fak wi 'høtør, 'it / wi spist jo 'møl:mað
 ø 'klø'k wa 'fem', å 'så sku wi jo 'hå: en 'bi:ø'd i-bå:'q-e'tør 'de: te
 ø 'klø'k wa - 'lisom wi had 'trant - tøj' 'klø'k wa syw-ø't å 'säm:-ti:r
 'it så lan; / å 'så sku wi ha 'mal:kød i-bå:'q-e'tør / 'ja:, wi 'had: 'it
 'swå:' mang 'kyxer, men 'de wa 'skik å 'brøw' øsø di 'fljæst 'ajø, 'ste:ør.

'fak i 'it 'nøj åm ø 'ru:-møj:da?

'jo:w, 'de 'gjow: wi da / 'jow' men 'de wa da 'wes 'øse' 'mjølk / 'de ka e 'it
 'reqtig 'høw: - 'næ:j, e e 'it 'we:s e-po:ø, wi 'fak åm 'fu:r-møj:da / 'de
 er e 'it 'we:s, po:ø, før wi kam 'no 'it så fo-fær'øliq 'tilø 'øp, å wi
 'lawed jo en betø 'bi:ø'd, fa: wi fak wo 'døwø / å 'de wa som 'saqt 'mjølk
 å 'brø:ø, å 'så 'nå:r wi haj 'fot da 'hæ:r 'mjølk - å 'de wa jo nøj 'gøt

mjèlk / de-wa jo a wò 'èj'n k'yxer / man' sà dan' gån' sà wi kam 'ix
 mèje-rix, da' kne' b pè jo ma' de' mjèlk, fu' de' fak' wi' a: & be' gyn; ma,
 men' de' mot' jo i' li: wal' e' te: & - de' wa' fo' maw' er / a wed' itj - wi' bro' t
 pè i' nu: os' r, man' sà tow' di' jo' sà nòj' mjèlk' fra: e' te' fe: , a' sà
 'tow' di' jo' e' fle: d' te' smør / man' de' ku' jo' gòt' wa' fo' hèn: st, 'de' smør,
 fu' nà di' ku' itj' fo' pè' te: & sam' sà, 'sà war' pè' nar: mest' fo' hèn: st
 a' sà mot' wi - ja' sà' had: di' jo' en' tuxr' ma - a ka' hów: , di' sna' k'pè' am'
 eð / ja' dz: wa' jo' jèn' , en' man' - di' wa' no' k'ix' a: e, 'han' kam' ix' go: r,
 'nà: r' wi' sku' kja: r, fur' han' ku' jo' ha' nòj' on: fly: d'als' po' de' s' had:
 'ose' nòj' fa- mil' i' ni: r i' jaja: rop, a' di' had: en' dæ' t'ør / 'hon' wa' syq' ,
 a' de' wa' mój' / hon' wa' gywt' ma' en' man' 'dæ: ni: , a' de' ka' da' itj' ei, a
 'naw' nør' pè, fu' han' a' dæ: / han' hið' jèn' jès: p'esen, / a' da' wa' itj' aje
 'rá: e, an' di' sku' ni: ' te' heme: lan' te' dæn' klo: q' ku: n / a' sà tow' di'
 'dæ: ni: r, a' no' ka' a' alsá' it - de' a' jèn' a' dæ: , de- wa- majs' dæ' t'ør,
 'hon' a' li: dæ: e, fu' hêls' ku' wi' jo' nák - 'hon' we: st' nák, hwò' dant' de' - wa
 gon' tæl / sà' dæ: wa' mój' a' fo' tæl: am' de, fo' di' haj: en' fo' far' g'lyic
 'd' p' læn' als - di' wa' wes' dæ: ni: ' tow' gån: / a' dæ' di' ky' h'jèm' , 'sà wil
 dada' høn: enon' sà' wil' dæ' kom: en' man' , a' han' wil' 'dø' a' ky: r, man' di' mót'
 'itj' ta' ham' 'dø' / di' sku' dæ: ri- mus' d' ta - di' had' jo' pi: b' er, dan' gån' a' rogt'
 to- bak - di' sku' dæ: ri- mus' d' ta - djè' pi: b' a' sà' p' a: sk' a' il' ' tux' 'ew' er
 ham' fòr' ham, a' sà' sku' di' bær' ky: r / a' de' pa: st' 'ose' / dæ' kam' en' man' ,
 'han' wil' 'gja: 'dø' a' ky: / man' han' fak' dan' be- haj: 'len' / hwans' de' wa' fo'
 en' man' - de' wa' mäske' en' tæl- fæl' diq' jèn' , de' wa' goon, a' sà' hã: ' en
 bet' tuxr' ma - man' han' fak' p' a: sk' ni: ' owe' p' hu: e, a' sà' wa' de' fo' bix /
 'sà' men' t' di' dæ: r - hon' had' hat' en' kja: rest, a' dæ: r kam' di' fo' bix, hwòr'
 han' 'bowed' / di' 'trowed', de' wa' ham, da' had' lawed' nòj' / de' da' di' ky' dæ:
 fo' bix, 'da' sku' di' wa: sà' fo' seq' tiq' a' six' dæn' 'gòt' fu: r / 'mæn' di' 'so: '
 jo' enen- ten' / man' sà' sku' di' leq' 'il' we' p' dæ: r- dæ: r, fu' de' sku' h'jæl: p,
 a' sà' dan' fò: st , dæ' kam' en' , 'ham' sku' di' pas' 'po: e, fur' han' had' nòj' mæ: '
 eð a' gjer' / man' hon' dæ: d' da, a' sà' wa' de' fo' bix.

Hekseri
en trolddom

Måltider

'hwans kal: t i' dan' mál: ti, i' spí: st fest am' p' mårer?

ja' dan' kalt wi' dower.

'En: sà' dæn' sî: st am' p' law: t'en?

'de' - wa' mæl: mad, 'sá: n' p' klò' k wa' fam'.

'spí: st i' itj' nòj' i' bã: 'q- a' t'ør - p' klò' k wa' nix?

'de' wa' sjèl'en / wi' fak' grød', sãm: t'ir.

'hwans kal: t i' de' sà?

'de' wa' ne' ter' jo' / jow' a' trow' e' najsten' al: t'ir, wi' fak' grød' a' dæ' hæl: e:
 blòw - nà' wi' no' fak' grød' - de' blòw' sòt' i' p' fæ: r' a' p' sãm' a' ku' hólj

Missespro
 ná p'warim d's:r.

ná: de bløw we danj' tix, i sku ix p' mark, 'sá sòw i wal te mèj:da?

wi sòw som req'el te mèj:da ja.

gjow i d's' de am p'wentyer?

naj', da gjow: wi i al' falj' it/ naj' fu da sòw' wi nàk sá lanj/
 da mal:skød wi jo it da: fa p' klø'k wa b't, hal' nix, á sá mal:skød
 wi sá selj' am aw:støn / sá ku de jo it gjør nøj: .

når i wa sá fars: mæ: á soe'p, hwans gjow: i sá?

Mad
 til tørr
 folkene.

ja, sá sku'wi ix p' kja:'r, fo wi had enen roð: froqt / sá ska wi
 ni:'p á graw tær'p, / ja á sá had: wi jo - da wi sku te:' á - da wi
 elj:t - sá be-qyn' á elj:t, da had wi jo sá en'man' - da elj:t wi it
 si:'l/ sá skød' wi jo si:'l, á p' p'isq hon 'jaw:nt / á sá, da 'e wa drem',
 sá sku wi ni:'r ma p'oj:n te'-ðem, á de wa alj:tir - a trow'ør, de
 wa møj' skik di fljést ste:ør, fu di ku jo it go hjèm' te mèj:da -
 da wa jo lant - sá sku wi alsá ni:'r ma da-hær ojn, á de wa panj'
 kæg' á sá nysmalkeð mjèlk, á p' panikag' de wa jo nu gu: nu:r, á
 e nysmalke mjèlk de haj wi kow'rener tøl, som kam ix p' mjèlk / da-
 hæ kow'rener de wa jo sá:n nu ho:r nu:r / dem: ku wi jo ha en hi:'l
 o:'r, uðen di tow'skå:, bare di wa'-en ta:'r ste / man sá - di sku
 jo sá blødes ðp i p' mjèlk.

wa de it en donk ma d's'?

jow jow, wi had da en gamelman.

hwans wað-de i 'danj'?

da wa ðl/, hjèm:brøggð ðl / ja-ja ja-ja, de wa nøj qdt ðl.

hwø-dan kam de sá dæni:'r, bo:'r i p' á i en kør'p?

naj de bo:'r wi po p' req' i en gamelman,

ja men a menj' d's' p' mël:maðer.

ja de bo:'r wi i en kør'p / ja, di haj jo en tøj:n ma'-ðem te djø
 fu:møj:ðas á m'tøj:ðas / ja-ja, sá wa'-gð, wi sò't we p' stak, á sá
 - de blast møj' møj' ix p' / de wa gu:'p.

Hø

á sá sku i te:' á ix p' hÿx en ti-daws?

ja, se de slow' wi ma p' hÿli / de ku jo wår nøj.

hwo mane war i sa te: ' a sla: ' ?

wi war it ant en jen' / de ku pa-sis: 'r, wi wa tow', nar wi haj jen'
en da: 'e ele nej.

wa de sa bo:rn-hyx ele war ed an-hyx?

de wa bo:rn-hyx / wi had: en be'ty stomp an-hyx / nej de wa jeng bo:rn-
hyx / de ku jo wa:r nus daw:.

hwodant bor i jer aj' ma: ' a six, am e hyli stow' reatq?

ja:, dam gamel di ku jo - de drant di'-jo / ja: de ku e da oseq te
sist / de sku wi nak la:r, for hals ku wi jo it be-stel: nej.

hwo-dant gjow: i sa de?

ja: wi ku jo leq: en po^{-ie} low' a sad'n, a sa ku wi jo six, am den haje
dan ra't skjawt, e hyli.

ni i la: en i g low' ?

ja, sa: 'n en ste, de wa jaw'n / sa ku wi got six de / a sa sku wi jo
la:r a stry:q en oseq, fu dam: de ku it stry:q, di sko: 'r jo dje fener /
wi sku jo holj e ol:bugr enj te e kröp a sa stry:q.

do har alj-driq wat maj te: ' a ha:r en?

nej' , de ka'-a itj.

dedha do sit?

ja/ nej de ka'-a itj / wi ha alj:ti stjent en.

ska en sa wa uden e hoq'.

nej', den ska wa enen e hoq', i-sa: 'r na: 'r wi slar hyx a gres, ja.

na: 'r i sa haj slaen e hyx, hwans blywe de sa gjow we: ' ed?

ja sa blew de jo leqen en tre-fie daw'a'tor, lisom e wej:lj war, a sa
blew ed jo ste'ked - akora: 't lisom - da:r e faktisk enen forant'ren,

hwans blew ed rown sam'ol. ma?

de wa en al-men'elid ryw: a en fork / wi had jo enen haj:st-kra't.

war ed en ja:rn-rywe ?

nej' , de-wa jeng tra-rywer / wi had: itj ant.

hwo mane tanjer wa'-dar i sa: 'n jen'?

ja:, de wed' e sanedid itj / de'-wa wal en tredwe fam a tredwy ,

tenker æ / de'-a så:'n nøj -

hwam lawed dam: tan'er?

dam: lawed æ tam:rør / dæd-wa jo itj fa-breks da dam'-gån'.

i haj: enen ho:qhus - ho:qkamør?

de hað: wi itj, nøj' / ja: jow, wi hað: jo en betj wù:nhus // da: hað:
wi jo de krom reskaber, wi hað: / wi hað: en saws å en ham'ør å en høv:-
tan, å de'-wa de hi:lø.

hwø-dan so æ sta'k så ùd?

dam'-gån' da wa di al:ti rong / ja di fljæst æ'-wal òs i-no / no blywø
di jo rong hwa-jèn', fur hêls æ di jo itj nam' å kyr hjem' mæ q traqtoe /
man de wa al:ti rong sta'k dam'-gån'.

lå i dâ nøj øw'ør em?

ja, som req'el / wi tow' tõw' mür:sti:'n å så nøj sno:r, ban, æ mür:-
sti:'n po:'e, å så lå dæ øwen øw'ør.

do kinger itj te:' å wri: en wra:s?

jow', jow de gjø wi òs sãm:-tì:r / dam: kalt wi en brass / dam: söt
wi jo æ an: enj åm æ tomel-~~amderren~~ i æ tomel-fenjer, å så ky wi rong,
å den naj:n hæ:'n, da: hol:t wi, te da kam' en passøn, ty'køls så:'n,
å så:'n bor wi jo ose aj' åm wentør, når wi task row / da lawed wi òs
brasser å ban, åm' e row.

sku da så trekes en brass ùd i hwa:' an: æ æ stak?

de ku åm'trænt go øw'ør æ stak, å we den naj:n an:, da: lawed wi jo så
en be'te brass po da hwa:' lan'de, å så- / jow de æ itj så gamel, man de
hå wi da al:ti brojt.

å så sku ød kyros hjem' / hwam wa de så, da fòrkød ød øp?

ja de war en manj - å så en knøjt, da lå ø-po:'e.

da wa enen piqør mæ?

na:j, da wa jo piqør mæj, når wi haj hæ:stød ~~ød~~ slow' ød / så wa de jo
som req'el en pì:q / man når wi kyr ød hjem' - na: di wa jo mæj / di
røw' ød jo ra:'n, å de wa jo dam:, da røw' ød mæ , man hêls
lawed di itj nøj.

war æ wùm så lân' øl æ sta'ke?

ja, dam' wa lân' / dam' wa nøj lân' / dam wa sejs øl, ja.

wa da nøj lå øwen po:' æ wùm?

ja, da waš-jo e stanberer, ja, ma en penj i hwa:r hjèrn, sà:n de sku it skri ùd.

hwas kaler do e si:er a e wun?

e haw:rør, ja.

å e an:steker, hwa kaler do dam:

Uden dam: had: wi it ajer naw'n tel un e an:steker.

En: e'bon:

boh:fi:el, å sà e haw:rør, å sà e stanberer, ja.

do hå it hèt nøj, di kaler e sà:er?

ja wi had: jo en sà:fjæl / de wa jo dan, wi sò:t bo:y, ja, å dan lå: jo nøjøn on:er e stanberer - on:er de / de: e jo it ski møj' for- andrener, naj'.

hwans kaler i sà de, i gjør e wun län' å sta'ker ma?

ja de'-wa jo da nøjøn-on:er.

ja hwans kaler i de?

de tær e ^{saneliq} ~~saneliq~~ it swà: da e'po: /.

kaler i en e län:wun?

e län:-ja:rn, jow de waš-ehlän:-ja:rn, ja ja, å dan ku jo sà trèkes ùd.

å sà sà:da sà mang naw:n po de fòrøst po e wun/ da: sej' sà:n nu sta'ker øp da: po e si:, som e haw:rør di leq'ør po:er?

ja-ja, da høl:t e haw:rør! de ka e saneliq it - -.

hi di kjè'psteker?

de war e kjè'psteker, ja, de wa e kjè'psteker/ de e wa: å - de bro:er wi it.

nd naj, men no ky wi widere ma e hÿx/ nå:r de no kam hjèm', hwò sku e sà han?

ja di fljèst di fak e jo øp po e lowt/ wi had: aj:ti en gu:l å fæl:t dan/ / sà deš-wa it, sà wan:skøliq, fu-de wi ku kyr en i e - da wa al-sà län:-å:rem / da wa it 'twa't å:rem/ sà ku wi kyr te al: e gu:l / de e it fò-ræsten da øn sam: lå:, dar e'-da i'no / dan ar - ja: ,dan e huner å tøv' or gaml.

å så nå wi a far: ma hÿx, hwas ska wi så te?

ja:, da:ri-møls:, fra: wi wa far: ma ø drøwt, å så te wi sku te høst, se
 da hað: wi de hÿx, å så resten a ø tix wa wi i kja: r/ wi søl: nu: fo:
 tæp'ø, men de wa it ret mang, åq wi fak nix kro:ngør fur en las å kyr te
 tisti å løwe: r ød we åjre: - manufaktu: r-haj:ler å:re: - å da:r
 fak wi wø manufak-tu: r-så:ger / så wi fak enen pan:, man wi lewired
 tær'ø fòr' ød / å:r ø: - de a mang ø: r sin danj' bløw - fò-retnen -
 lå ni: r, man se a hær wet da-ni: r we ø ðjendom, å danj' ør'-da i no, å
 da:r a hans sti: n - ø tra'p'isti: n - danj' ø'-ðer i no, ka a sÿx, å
 da:r står å:r ø: ø po danj'.

Tær
 igen

Tærsk-
 ning

hå ðo wet mej te: å tærsk?

ja å tærsk - ma pløj'l ! ja-ja, ja-ja, al: wø row de bløw jo tø:skøn
 ma pløj'l å så tån tå: q å: ød.

stakke

nå: r i no sòt ø ku: r i stak, lå: i så nøj i ø bong, enen i sò't ø stak?

na: j, ja wi sò't jo al:ti nøj mø't ix å så boqød wi po de.

men de bløw lå: lÿ: po ø jow' r?

'a:, hwis wi hað: nøj hal'm, så bløw da al:ti lå hal'm i ø bong.

hwans kal: tøs danj' nøjest law'?

ja de wa jo ø støj'l.

dan fø:st law ku: r her de mej te ø støj'l?

na: j, hwis wi hað hal'm, så war ø hal'm-så war de jo støj'l, mang -
 ku: r - ja:, hwis da wa it hal'm, så kal: wi ød ø støj:l-law', dan
 fø:st law'.

Korn i
 laden

lå i øse støj'l en: i ø lå:?

na: j, de gjow: wi - ja hwis wi hað risqøliq ma hal'm, så gjow: wi ød,
 fo da wa jo it se-mant ølø nøj / de wa jo bong - al-men: gliq li: r-bong. /
 de wa jo it al:ti, wi hað hal'm te: ød. / hað: wi de. så lå: wi nøj ðer.

hwo-dant sò't i høls ø ni: q?

ø ne: q! ja wi sò't øm al:ti så: n ma ø tøp øp / så sÿ: n han, så setø di
 ma ø ru: d øp, fu så trøjø di jo it ku: r'å: ', når di 'go: r ix ød.

men de a barø ðen fø:st law'?

nøj sp: n blywø di we ja de a sang, ^{elia} ~~wi hað~~ hat øn kå: l, han -

reprogras
 for bony

jamen bløw i we sã:'nt i gamel daw:?

da gjow: di òs'gi gamel daw:.

bløw i òs' we å sã't em ma ø tōpōp-aj' hi:l ø wēj' òp?

ja de gjow: wi it, men sot ø tōp òp, man a wed', da wa nusr da - / man dan' gån', de'-wa jo fu:r at di sku it trej ø ku:'rr å:'ø.

man i bløw sã we å sã't em sã:'n, den jèn: law' òwøn po den 'naj:n?

ja ako-rã:'t.

di lå: it ni:'r?

ja: sã:'n - di lå:' ø skro:'ø / di stow' jo it hi:'l po ø tōp, naj' / naj di lå: skro:'ø sã'n.*

bløw ø sã lå:' hi:'ll òp te ø hanj:bonj?

ja, naj de al'e-al'ø-aist, de bløw lå:' sã:'n; de bløw lå:' ni:'r, ka wi qōt sōj: / naj de gjow wi it.

Færsk
ning

man no ska wi te:' å ta:sk/ hwò task di?

no ma plēj'l - ja: no hær - å de gjow di flēst - da wa jo en:skōlt, da task ø hi:lø aw'l ma plēj'l / de kan a da hōw: / man wi had: øn wenj-mōl: - nøj gameldãs wark / wi ku ta:sk ma:' ø, man de gjow it ø ku:'r èlør ø hal'm ra:'n / de sku wi go:' i-bã:'q-m'ter å rest ø ku:'r å:' ø / de wa nøj gameldãs nøj, man ø ta:sk-wark wa gu:'ø nãk.

hwò stow' i i ø'lã:, nã:'r i task?

da stow' wi jo i ø å:rēm.

kaljt i ø øn low' èlør -?

ja wi kalt ø å:rēm èlør òs ø low' / å sã da:r wa jo sã spiltra i dan-hã:' hōj'dø / de kalt wi ø lobrøk / de wa jo fu:r, ø ku:'r sku it spren end i ø - - / jow', sã task wi de-hã:' row, å sã banj wi ø i kne'pør / èlør i sã:'n nusr - brøjor.

Tagneg

hwò dant lå: i e ni:'q?

ja wi lå: øn fi-fam' nē:q, å sã - uðen å le:s øm / sã slow wi ø tōp å:' ø, å sã i-bã:'q-m'tør sã le:st wi jèn' å jèn' å task po de hi:lø, å sã sampl't wi ø sam'el å banj ø i brøjor, å sã sōt wi dan: han, å sã sku wi - ja: han po ø wenjor - sã sku wi te:' å ta tã:'q å:' ø / wi brojt' jo it ånt øn tã:'q - row - dan' gån' te tã:'q

så banj i òsø bra:ser am ø brøjer?

ja å hêls banj di øn bo:'n, -, wi kaljt øð / de wa jo sâ:'n ^{row} øn na hanful row, å sâ knêt wi ø tœp sam'el å:' øð, å sâ banj wi de am' øn, å sâ ò'p fu òwø, da banj wi øn betø bra:s am', fu hêls wilj øð jo strut ùrd te ø 'sì:er / jow' / sâ sku øð rywø å:', wi kaljt øð / de wal sèj:, sâ row wi de grøwøst å:' øð / de-wa jo de grøwøst wi tow' sâ me øn rywø, å sâ sku wi hâ øð kâst / sâ sò't wi wøsi ø lowø po ø ski'p-mo:'l, å sâ hâd: wi jo øn betø skow'l / sâ kâst wi / å sâ bløw øð jo di:'lt / som req'el i trix høl' / øn fœst høl' de'-wa jo nøj læt nøj, å sâ kam' de gu:, å sâ de uðest, da ku wæ:r nøj li:'r, å da ku òsø wa læt øð sâ:'n ið øð / de ku ið bro:qes te brø:'ø, - fu wi bro't øð jo te 'brø:'ø.

hwans kaljt i sâ de, da kam nærøst we?

de kan ø ið - ja de hâd: nåk øn naw'n, de - -.

kaljt i øð ætøst?

ja de wa sêl-føl'elid de æ'tøst, man am de haj: øjø naw'n - de trow'r ø ið / å sâ de framøst, å sâ bløw' da jo alj:ti øn usøli be'tø krom: hi:'l ùrd / sâ wa de jo imêl ø wøq' å sâ ø lobrøk / å sâ - de wi sku ha brø:' fôr, de kam jo øp te ø basqer, å dæ:r fak wi pùxn fo pùxn / 'han' fak øn pùxn row, å dæ: fak wi øn pùxn brø:'ø fôr / øn sku jo tœ'k, de war øn do:rliq fo-ræ'tnø, man da wa jo kumøn wan' ið.

Rensning de sku wal òsø ransøgs?

ja, wi hâd: jo sâ øn betø røn:sma-ski:ng / de hâd: di fljèst jo.

do hâ alj:driq rønøst me øn søl'?

nøj', nøj', de hâ wi ið prøwøð / nøj wi hâd: øn røn:sma-ski:ng / da wa jo nøj' ar:bøð we:' øð.

kam dar ùrd ø trix hwølør èlør barø a tøv'?

nøj', de kam barø ùrd ø jèn' / da wa tøv' søl' / fest ø òwer-søl' å sâ ø nøjer-søl' / ø 'òwer-søl', dæ: bløw øð jo 'blæ:'sk òsø / da wa jo wøqer, dæ qik / å sâ ø nøjer-søl', dæ kam, hwis da wa nøj sâ:'n, å nøj betø skit ku:'r ið / de gik jo nøjøn-ùrd.

hwans kaljt i sâ de, da kam ùrd, de ðm bløw blæst wøk?

X - ja, ø øwøse hølør hwans wa'-øð / wa'-øð øwøse -

ja å ù:n å sâ:'n nøj?

ja, å dan'-gân' wa wi jo nøj' spar'-som'elid sâ:'n, fu de ù:n, de

blòw jo samòlt sam'el, à sà skò wi ha'kòls à blòw e ùsn ìx e ha'kòls,
à sà fak di jo sà:n en betò kòr:ful, hwa:' tòw' kòxer, à sà stre:ð wi
nòj ku:'r, nòj gre'tnen òwn-po:'e, à de wa nòj, di bro't di fljò:st
ste:ør.

do hà al:driq hòt, te nà:'r di sku te:' à òr:n e ku:'r dør, te di sà:
di gjow te ro:q?

Kørning
nòj, man e hà da wet møj te:' alsàà, wi samòlt eð i en stùk' dan:, à sà
hà: wi en stùk' èlò tòw' te:' eð / di qik ront ìx eð à traj'- de wa
sèj:radò byg' fedaawa sà:n a hæsør.

hwans kal:tes de?

ja:, de wed' e hælør ìt' òm de hà: nòj naw'n.

de kal:t di à kjà:r eð, qjow: di ìt'?

kjà:r eð! jowè, de mo ha wet kjà:red, fur-de no - de qik jo sw'ør / dan'
naw'n blòw jo we à fèlò eð, ja / wi kjà:r eð jo, à sà traj di awinør'
à: eð, à sà blòw eð som re:el kàst i-jen.

Opiskår

hà: i nu særliq ski'k, nà:'r i wa far: mæ hèst?

nøj', wi hà: jo nòj ò'pskor / wi fak jo m:bylskywør, ja.

ja de wa dan' dâ:', i wa far: mæ: à hè:st.

ja, jow' / bodò mæ à hè:st à mæ ku:'r en' / ja òsò nàr wi fak ku:'r en' /
ja, sà skù e sibelskywør wa fare.

do kinger ìt' nòj àm', hwans di gjow:, dan: de blòw fest far: mæ: à hè:st
fusr à drèl: di ajør?

jow', de wa'-jo - nà wi blòw fest far: mæ: à hè:st, sà sku wi jo klen:k /
wi tow' e stry:qstok à sà - de wa jo àm' à gysr à blyw fest far: / jow',
sà ku wi gren: a di ajør.

do kinger ìt' nòj te:', te di hàj laweð sà:n en slaw dè'k èlør sà:n nòj
a hal'm, à sòt sw'ør po hi-naj:ngs mark?

no, nøj', de kinger e ìt', nøj' man de-hà: klen:ken, de ka e hòw:.

kingr do hælør ìt' te:', te di wil hè:st e ko:'l?

nøj' e haw: nøj', de hær e bare hòt / de war jo fusr, hwans de no
wæ, di sku ha - ka:fò èlør hælòls trused di jo e ku:n mæ: eð, te di
qik àm' i e kal:qor.

Bånd T 5

1359, Hundborg sogn
Hundborg herred
Thisted amt.

Meddeler: Jens Christen Østergaard,
født i Hundborg 1884. Forældre fra
Jannerup, men flyttede til Hundborg
til gården, som meddeleren er født i
og arvede.
Oversættelse ved Torsten Balle.

TørvearbejdeHundborg moses historie

Omkring 1880 da var Hundborg mose, den var meget vandholdig. Der var kun cirka $\frac{1}{2}$ m fra det øverste og så ned til vandet, når vi gravede ned til grundvandet. De fleste de æltede tørv, men der var også nogle af de gamle, de brugte dether, de kaldte stāværk, og det var et bræt, 2 al. langt, og der forneden på enden af det, der var et stykke smedejern, vinkeljern, og det blev så - dether bræt med vinkeljernet, det blev trådt eller også trykket ned i tørvejorden, og så der skulle vi jo have en ting at hive det op med. Så havde vi sådan en krum greb med et skaft på, og det skaft det var så langt, at det kunne gå ned om tørvejorden der på brættet, og så kunne vi hvile det på skulderen, og så tog vi ved krumgreben eller skaftet der med vor højre hånd og ved brættet med vor venstre hånd, og så hivede vi hele stykket op, og det var jo ikke så vanskeligt, for det var jo i vand. Det var jo i vand helt lige til nogle få tommer nær.

Men så når vi fik den op, så slæbte ham der havde taget den op, han slæbte den hen på spredstedet, og der blev det væltet af. Og så var der en dreng med en spade. Han skar tørvne af i den tykkelse, de skulle have, og så lagde han dem hen på spredstedet, og så lå de der til tørre.

Så siden hen - ja det var vel først i 1900, da blev kanalen og det - blev tørret bedre ud, rensat op, og så gik det af moden, eller så brugte de ikke dether stāværk længere, så det er jo egentlig noget gammelt noget. Der er ikke svar mange, der har set det, undtagen deres alder den er der mellem 60 og 80 år. De kan måske huske det.

Nej men så gik de over dengang ene til at ælte med benene, og det var strengt arbejde at tykke om. Se de lavede et firkantet hul. Den var ca. - ja den var 2 m i firkant - og så gravede de ned, så langt ned, at de kunne stå, og så kunne vandet rinde ind til dem, og så begyndte de. De var nogle forfærdelig lange støvler, og så havde de en krum greb - nej, det var ingen krum greb, det var en hjemmesmedet greb. Det var en så tung, og så havde de en hulskovl, vi kaldte det, Det var de redskaber, de havde, og så deres ben, for de stampe i det med benene og grassede (knuste) det, og så randt der jo noget vand ind, sådan det kunne få det passende vandindhold, og så - det de kunne ikke med benene, det brugte de denher tunge greb til. Når de så fik en sluffefuld af sådan noget løbber (mudder), så brugte de hulskovlen og kom det op i sluffen, og der var så en til at køre det hen på spredstedet. Og der skulle jo være tre til det. Og så der på spredstedet så havde de nogle forme - ja i førstningen, jeg kan huske, da kunne de ikke tage andet (mere) end 20 tørv, så blev de større, så kunne de tage 30. Til sidst nu, da kunne de have 40 i sådan en form, men sluffefulden den var ikke større. Der var ikke mere i den af tørv end der var i sluffen. Det var jo det samme. Så de blev jo mindre jo mindre, ligesom tiden gik. Så var der - det var altid et kvindemenneske - - det var som regel en stor dreng, der skød det løbber hen, vi kaldte det, og væltede det af i formen, og så var der et kvindemenneske, der jævnedet det. Det var altid skik og brug dengang. Nu ser vi jo ingen kvindfolk i køret længere,. Nu er det forbi.

Men nu var det jo sådan, der var jo alligevel for meget vand i kåret, så fik de fat i nogle - havde de nogle vandmøller, der blev trukket ved vinden, og når de så fik lavet - skifterne de var jo ikke svært (ret) store, der var - ja der var llooo parceller i Hundborg kær, og de var jo fordelt på en 250 mennesker. Når de så fik lavet en række huller, vi kaldte det, så fik de en mølle deri, og så kunne de pumpe vandet ud. Og så den næste række huller, der blev jo for meget vand så. Så pumpede de det ud med deher møller. Der var, da der var flest møller, da var der omkring 100. Og det lavede et grueligt spektakel, for de blev jo trukket med vind, og det gik altaå ikke stille af da, for det var jo ikke på kuglelejer.

Men da så det var gået (forbi), å ham, der skød æltningen ud - for så kom de længere ned, og så skulle han skære planken - vi kørte på enplanke - så blev den skåret ned til ham, der æltede. Så når han havde graset (knust) en børfuld, så kom det jo så i sluffen, og så skulle det skydes. Så skulle han jo køre det hen.

Så når tiden kom, det blev tørt, så blev deher tørv - de blev rejst. De blev sat op på enden, og så kunne de rigtig tørres der. Så når de var passende tørre, så skulle de sættes i stak, ((som)) de sagde, og det var ca. en halvandet hundrede snese tørv i hver stak. Det var det nu til sidst, for så var de talt af. Så var der ingenting at tælle, når vi leverede dem. stakken det var halvandet hundrede snese.

Og det var for resten herligt dengang, for så når vi skulle have noget at spise, - vi-andreeder var langt henne fra, vi gik jo ikke hjem til middag, vi havde vor mad med - da kom vi flere sammen. Så sad vi deher stakke og snakkede og spiste, og vi havde jo meget øl med. Vi havde altid en gammelmand med, sådan der kunne tage en 4-5 pottes, og den drak vi af i fællesskab selvfølgelig, for vi havde da ikke sådan nogle glas med. Men så sad vi jo der, og hvis det nu blæste. og denher stak, det var ved at være tørt, så kunne vi godt fået godt lag tørvesmuld på vores mellemmad. Men det gled godt ned. Der var ingen, der kimsede ad det, men jeg tror heller ikke, det var usundt, for hvad - det var jo gale planter, der var blevet forrådnede lidt.

Men så ligesom tiden gik, så blev alting jo mere moderne. 1904 da blev kåret udtørret igen, og da begyndte de ^{at} og fik maskiner. De fik æltemaskiner og - men de var trukket at begynde med med hestekraft i mange år, med en hestegang, der trak det. Så - tiden gik, så fik de jo petroleums-motorer. Det var jo noget vældigt noget dengang så. Og nu sidst på kåret sin levetid - ja det kan vi godt sige, for nu er det jo ikke kær længere, da fik de så traktorer, der kunne selv flytte både æltemaskine og sig selv, og så var det jo fuldt ud moderne. Dengang da blev der også solgt mange tørv, for da kom broen ved Vilsund, og da gik der mange over til Mors også og hele oplandet og langt omkring, 4-5 mil ud - ja til Hillerslev i hvert fald. Selv havde de jo også tørvejord, men Nors og Hillerslev, der var jo nogle, der hentede tørv her, og der var også nogle, der havde tørvejord her, for det var jo altså, som jeg har sagt, ene små parceller.

Men så kommer vi jo til - for en 4-5 år siden - så er der ingenting, der hedder tørv længere. -. Så går det jo over til oliefyrr, og så kommer det jo op at jævne kåret, for det var jo i ene, ene huller - flasier, vi kaldte det, som de havde - de pumpede jo vandet ud af det. Ja der var jo også det - det var deher vandmøller at begynde med, men så var det, så fik de jo deher traktorer, og så blev det jo pumpet ud med snegle. Så - det forandrede sig jo helt. Men så da det kom altså, den blev udtørret, og så er den jævnet nu, fuldstændig, og der er ingenting andet end at se nu - agerjord!. Det er jævnt det hele. Der har gået en buldag (buldozer) og to og jævnet det.

Men nu havde de jo to gange uddybet den. Nu kunne de jo ikke blive ved længere, så de ca. 175 ha, det bliver pumpet ud nu,.. Og nu skulle vi jo om somrene komme derned, i stedet for at se tørveproduktion så skulle vi kunne se nogle hundrede sortbrogede hoveder, der går dernede. Det bliver

bliver ikke den samme idyl som forhen. Svanerne^{de} ynglede dernede, og der var jo en masse af fugle og ænder. Det er forsvundet nu. Det er ikke mere at se mere dernede nu, så det er jo også en stor forandring, når vi ser tilbage, og det bliver jo nok det sidste, de kan lave ved det.

Men - når vi nu ser igen - der kan jo komme krig endnu eller sådan noget, hvor vi hverken kan få olie eller kul eller den slags ting, så har de en reserve dernede, for der er meget tørvejord endnu. Nok er køret nok sunket to til tre meter, men der er mindst to meter tilbage og somme steder tre - tørvejord, og det kan da godt - nu bliver det godt gemt. Det kan der godt blive brug for det engang. Det ved vi ikke.

s.4

Men denher udtørring, det skete på den måde - den allerførste udtørring - ja den allerførste jeg kan huske, det var altså, kanalerne blev rensat godt op. Så sank vandstanden noget. Den næste det var i 1904. Da blev Årup mølle - der var en stor mølledam - den blev udtørret og blev lagt i en mindre mølledam, og der gik vandet fra Sjørring sø i den, og vandet fra Hundborg mose ned om Sjørring søs kanalen, og den (det) gik ikke i mølledammen, og på den måde så kunne de vinde der - ja en meter eller til halvanden, som de kunne bruge at luddye Hundborg mose med. Men så lige før sidste verdenskrig - årstallet kan jeg ikke huske bestemt - da blev mølledammen og møllen og det hele lagt ned, og så fik de en udtørring igen, og så kunne de gå nok så langt ned. Men den udtørring den kom ikke til at virke så forfærdelig meget, for der under krigen da blev der jo æltet en masse tørv, og så sank tørvemosen jo igen. Men det var så også slut. Det var den sidste anstrengelse, der blev lavet. Så gik det over til agerjord.

Ja, der var jo også, den første udtørring - nej det var den sidste, den havde den virkning, at Morup Mølle den blev lagt ned, og så blev kanalen helt til Ove sø, den blev sænket, og fra Ove sø og igennem enge - Nørhå enge og der - det blev også udtørret og sænket, og ved det så kunne vandet i Hundborg mose bedre komme ud. Så det hjalp også på udtørringen.

Flere slags tørv

Du siger, I lavede flere slags tørv. Hvad kaldte I dem - dem I nu gravede på den gammeldags måde?

Dem kaldte vi gravede tørv, og de andre kaldte vi æltetørv.

Har du nogentid hørt, de kalder nogle skottørv?

Ja skottørv det var næsten alle ~~slags~~ tørv. Dem kaldte vi - det er skottørv, men nogle er gravede skottørv, og nogle er æltede skottørv.

Fladtørv

Så havde I også andre slags tørv. I havde også fladtørv?

Fladtørv dem havde vi ikke nede i Hundborg mose. Dem fik vi vester i heden. Som nu i denher gård her - vi fik altid et læs. Der var to slags fladtørv. Der var nogle, der var runde. Det var der, hvor der var - kun været sand i gamle dage. Der var så blevet noget lyng og noget, der havde blevet vissen. Det kunne brænde, og dem fik vi - det var dem første, jeg kan huske vi fik. Dem kom vi i kakkellovnen - ja det var ingen kakkel - vi fyrede jo i køkkenet. Men så lidt længere hen, så fik vi også et læs - det var fladtørv ja - de var firkantede. Det var der, hvor det havde været noget vådt. Der var groet græs, og dem fladtørv dem - vi havde altid én fladtørv i ovngraven, som - for vi trak jo ikke af vore træsko, når vi gik ind - den brugte vi i stedet for måtte, og så tørrede vi vore træsko der på den fladtørv. Der havde været groet græs, så den var lådden ovenpå, og så når vi skulle have en lny, så brand (brændte) vi jø den, og så fik vi jo en ny ind i ovngraven og kunne tørre vore træsko på, for vi skulle tørre - vi kom jo af stalden

s.5

mange gange, og de kom jo ogsaa om vinteren af læbberet (mudderet) Så gik det til på den måde at bruge det som måtte og tørre vore træsko eller sko på.

Hvor fik i dem sidste fladtørv fra?

Vi fik dem vester fra Snejstrup hede. Som nu i Vorupør i min allerførste tid, de fik jo næsten ikke andet. Kunne de få - ja, nej der var ikke svar mange, der fik et læs tørv - nej de fik næsten ene fladtørv og brugte ikke andet. Men heromkring vi havde mosen, der var jo kuns enkelte - ja der var ikke så få, der havde sådanne fladtørv, men de brugte dem ikke på den måde, som ildebrændsel, men brugte dem til at tørre deres træsko på.

Hvem gravede dem?

Ja det ved jeg ikke, for vi købte dem. Det var nogle fra Vorupør. Det var næsten - nogle fiskere eller sådan, for de brugte dem selv - det var vist altid på part. Der var ingen penge. Vi kom ingen penge af med da, men de gravede dem på part.

Møntørv, gamle afløb fra Sjørring sø

I fik også møntørv?

Møntørv dem fik vi derude i heden. Dem fik vi derude hver-en. Der er en kanal fra Sjørring sø - en gammel kanal, vi kalder den - og den ville sande efter, og så var det, de lavede en ny. Ja der er nu to gamle kanaler. Den første den fandede efter. Så kom der en igen, og den lavede sådan ligesom ved floderne, et bredt delta, og der gravede de møntørv. Det var jo noget, der var groet, og det var noget sejt noget. Der fik vi altid vore møntørv fra. Så den sidste kanal den er der jo jonénu. Ja de andre dem kan vi godt finde, men de er ved at være væk.

Har du hørt om vuttørv (vogtetørv)?

Vuttørv, dem kender jeg ikke.

Kender du så dejtørv? nogle de brugte til at lægge diger af?

åh ja! dem - det kan jeg ikke rigtig huske, men det ved jeg, der var sådan nogle.

Tørv i mosen

Når I nu lagde tørvene til tørre, hvordan bar I jer så ad med det?

Tørvene - nede i Hundborg mose? ja at begynde med, da blev det altid lagt på flade (fladen), og så er det, vi rejser dem - op på enden. de stod to og to, og så kunne vi sådan blive ved, to og to hele vejen. Vi kom sådan og satte dem op - når de var så, som de skulle være - -

s.6

Hvad kaldte I det? kaldte I det at dese dem?

Det kaldte vi at rejse dem. Og det andet kaldte vi at stakke dem.

Satte I dem somme tider i runde stakke?

Det brugte vi ikke i Hundborg mose - næsten slet ikke. Det var ene lange stakke, der havde en vis størrelse jo.

Hvordan skulle de så sættes?

De var ca. godt en alen brede og så godt en alen høje.

Blev der lagt noget i bunden?

Nej, der var en til at stable, vi sagde. De yderste de blev sat på -

de blev lagt på fladen (den flade side), de blev sat på kant, og så dem der inderste, de blev bare smidt i sådan, og så når der var nogle rigtig våde nogle, dem lagde vi ovenpå stakken. Så kunne de jo blive tørre deroppe.

Hvad tid begyndte I at ælte om foråret?

Vi begyndte lige efter - det var sådan midt i maj, og så blev vi jo ved som regel til høst. Så var det jo for risikerligt, for så kunne de jo ikke få dem tørre. For jeg har selv gået i kær en tre-fire år, og det var noget forfærdeligt slid, men det var jo snart (næsten) det eneste sted, de kunne tjene penge. Ham der æltede i min tid dernede, da jeg arbejdede ved det, han fik to kroner om dagen, og skyderen - jeg var altså skyder - vi fik halvanden krone - det vil sige, det var tit akkord, en halv øre for snesen, og så kunne de jo ælte op til tre hundrede sne-se - og så jævneren - det kan jeg ikke huske - de fik jo nok så lidt.

Hvad kaldte I sådan et hul, hvor de tager tørv af?

Nå der hvor de tog tørvene af - det kaldte vi en pyt.

Og hvis der nu blev sådan noget der imellem pytterne?

Det kaldte vi mellingerne, og der var det, vi lagde en planke ned på mellingen, og så skød vi det noget skråt op for at ham, der stod i hullet, han skulle ikke have så højt at fylde?

Var der noget, I kaldte en balk - imellem tørvegravene?

Det var mellingen. Det kender jeg ikke andre navn til, nej.

Fund i mosen

Kunne I finde noget, når I nu gravede sådan ned i mosen?

Ja, se der var noget, der var meget interessant. Det interesserer jeg mig meget for, for i førstningen, jeg gik ned i kæret, da kan jeg huske f.eks. Bræstegård (opfattet som proprium), det var et stort kærskifte, de havde. Der kunne vi finde den gamle, gamle overflade. For ellers, de fleste steder, der var jo sluttet ad (ødelagt) og gravet og jævnet igen, men de havde så meget - de havde nogle (meget) store huller. Og de sagde - det har jeg aldrig set, hvordan de bærer dem ad, men det var til én dag, de gravede dem, og sådan nogle brede mellinger, og dem lå tørvene på. Men de her mellinger det var den naturlige højde i kæret. Men så gravede vi jo ned, og så var der de fleste steder - der var et lag - det kunne være på en tre-fire tommer og op til ti tommer - det kaldte vi hundekød. Det var noget siv og noget værk (skidt), som ikke var blevet ordentlig rådden. Det var så sejt, så sejt. Så når vi kom dernedenunder, så kom der som regel noget godt ilding, og der kunne vi komme til nogle mægtige træstammer, nogle eg. Jeg har gemt én - vi kan lige favne om den - og det var frisk, og det var sort. Derimod de andre træsorter - der var jo også mange andre træarter - det var mørkt. Det kom i tørvene. Det kunne vi jo grase, så det kunne jo ikke holde sig, men de her store stammer, de har jo holdt dem i tusinde år. Og det har forundret - forbavset - nej, hvordan i alverden de var kommet derned, for de havde ikke groet der. Det er helt bestemt. Det kunne vi se. Men de lå i en bestemt dybde, og det må have været oppe ved landet, de har groet. Og så hvordan den forfærdelige katastrofe har sket, at de var kommet derned, det er der jo nok nogle videnskabsmænd, der ved, men det har forundret mig og forundret mange. Og så kunne vi jo finde - og det har været skyldet derned - så kunne vi finde dynger af nødder - hasselnødder. Det vil sige, de lå fuldstændig som en hasselnød, men når vi tager ved dem, så smuldrede de væk. Men de har været gemt så længe. Når vi så kom længere

ned - nu da de fik udtørret og sænket vandstanden - da kom vi somme tider tilbund. Og det er ligesådan - hvordan det er gået til, det ved jeg ikke, men det forundrede mig, at der i bunden, det var så rent og pænt og hvidt, og så lige pludselig så kom tørvejorden. Der var ingen blanding, ikke spor. Nu ved jeg ikke - jeg forestiller mig sådan, men det er altså noget, jeg forestiller mig, at der har ingenting groet. Det var helt øde. Det kunne ikke lade sig gøre! Og der var heller ingen rødder i det. Men jeg har tænkt mig, at vandet - der har begyndt og groet noget planter ovenpå vandet, og så har det sunket ned. Den første alen og to - det var sådan forskelligt - se det var den slags, og det var sådan nogle gode tørv. De var jo så faste. De var presset. Så kom dether løse med noget tømmer og noget ovenpå. Og det er jo noget mærkeligt noget, der blev også fundet en del dernede - desværre har jeg fundet en vældig stor økse, og den har jeg fundet henne ved Røde Anes Bro, og det var et sykke øster fra den. Jeg arbejdede ved kanalen, da vi var ved at uddybe den, og så lå der nogle store, firkantede sten, ja de var en alen i firkant og så en halv alen imellem dem, og de var fuldstændig flade ovenpå. Og det har været en overgang. Det var der ingen tvivl om - det kunne vi se. Og der fandt jeg den store økse nede. Men den er desværre - for det var ingen rigtig pæn økse - men det var en stor en. Den er blevet væk. Den var jeg ked af at komme af med, men jeg kan ikke finde den. For det var helt givet. Det var - været overgang der fra Ulstrup og så over til Midholmgård. Den hørte jo under Ulstrup.

s.8

Men der, hvor vi kaldte Røde Anes Bro. efter et sagn, så var der en, der havde druknet sit barn og sig selv, og hun havde rødt hår, og så gik hun og spøjte dernede ved Røde Anes Bro. Det var nemlig et forfærdelig afsides sted og uhyggeligt sted om aftenen, og så - det var jo ikke enhver sin handel at møde hende der. Men jeg ved ikke, om der er nogle - men de sagde, hun gik dernede.

Har du hørt, der var nogle, der skulle give hende penge?

Nej, det har jeg ikke hørt.

Trange tider, udvandring og en tragedie,
(men først lidt om forårsarbejdet)

Når I nu begyndte om foråret, hvad er så det første, der skulle gøres?

Ja, når vi så begyndte, så havde vi jo pløjet og skulle helst være færdig med det hele, og så skulle der jo harves. Vi - på den her gård, vi havde - det er jo en mindre gård - vi havde bare tre heste, og så når det var noget leret jord, når det var så strengt, så skulle vi have dem for alle tre. Og da såede vi med hånden, og det fik jeg også lært, men det var jo ikke så godt da. --- - - - -

Men så, da jeg blev lidt ældre, så kunne jeg godt have lyst til at fortælle lidt om det. Det var sådan en ting som 1902 - 3 og 4. Der var ingen penge at tjene dengang. Det var småt, og så skulle den (man) jo ud. Min fader han var jo kraftig. Han kunne godt ordne dether (herhjemme). Jeg kunne gå noget ud (på arbejde). Og så fra høst af og så ind i december da gik jeg nede på Færgesborg hernede, og min nabo var med - der var to naboer med - de gik også derned noget af tiden. Vi fik halvanden krone om dagen, og så gik vi fire kilometer i mulm og mærke både morgen og aften i et par ringede træsko. Og så når vi kom lidt længere hen, så fik vi en krone og tyve. Det var i roetiden, og det var ligesådan. Folk vil ikke engang gå den tur for de penge, men vi arbejdede pænt hele dagen og både mørkt morgen og aften. Vi kendte vejen. Vi gik sned (skråt) over det hele.

Det var små forhold, og jeg kan jo huske i 90erne. Det var også forfærdelig små forhold. Vore naboer heromkring - ja det skulle vi også - vi var ikke fattige, men vi skulle spare sådan for at få det til at gå

rundt. Vi havde ingen penge. Og vor nabo her vesten for os - der var mange børn, og det var også småt, og deres hus var gammelt, og det var meget gammelt. Jeg skal love for, dem der har været med til de olympiske spil i Japan, de kunne springe over huset. Så lavt var det. Det var ikke for, de var fattige, men de kunne ikke få råd til - de kunne ikke skaffe penge til at bygge for. De var ikke mere fattige end vi-andre. Og sådan var der jo mange steder. Men hvad skulle børnene - hvor skulle de blive af. Det var også et spørgsmål, for der var ingen plads til dem, og der var heller ikke noget - de kunne jo ikke flytte ind til byerne.

s.9

Det var dengang, banen var kommet. Hvis én kunne komme til at være portør eller komme - det var en vældig ting. Han var sikret. Nej der var ikke andre udvej, end de skulle til Amerika. Og der rejste de ind, og det var mange heromkring fra. Det var jo ren epidemi, og - ja vore nabo-gårde her rundt omkring de har børn i Amerika næsten allesammen. Nu er de jo døde. Vor nabo - nærmeste nabo - der var tre sønner og en datter, der rejste, og de er også døde så nær - ja jeg ved ikke, om der er én levende endnu - men det ved jeg ikke bestemt. Men de rejste. Sådan var det helt igennem. Det var ikke ((det)) eneste, at de unge rejste, men der var mange af de ældre. Vi har en nabo lige nord fra os - der var nu en gammel, gammel kone, der hed Kirstine, og hun havde to børn, Jens og - ja nu kan jeg ikke huske, hvad den anden hed, men det var en pige. Hun blev gift og kom til Sperring, men de rejste først - hun hed Grete - de rejste først til Amerika. Så dem herhøve, de rejste bagefter - han hed Jens Olsen - og han var gift. Jeg tror bestemt, det var fem børn, der var med, men de fire børn de kom aldrig hjem. De døde af genvordighederne på rejsen. Og han var ude at søge om arbejde, og den første dag, han var ude, da blev han kørt ned af toget. Så stod hun ene tilbage. Så hjalp danskerne hende - for det var mange danskere der. Det var altid enten Dakota eller Nebraska, de skulle ind, og enkelte rejste jo også til Illinois, men det var de to midtstater, der særlig tog dem, og det var jo ved landbrug. Så danskerne derinde, så hjalp de hende til billetten, at hun kunne komme hjem. Så kom hun hjem og så med ét barn. Men nu kan jeg ikke sige - det ene barn er måske død. Hun kan være lige ved firs år - og hende der kom hjem fra Amerika, den kone, hun blev gift igen og har børn - for resten, der er et i Torsted - men om hun kan huske dether - hun kan nok huske, hendes moder har fortalt det. Men sådan gik det til.

Hvem er det?

Det er farverens søn (navne udeladt). Han er gift med én af - så hun ved jo også besked, ja.

Cyprianus - og en tragedie mere

Men den gamle kone, der var deroppe, hun blev solgt med ejendommen. Det var et gammelt hus. Og det var en forfærdelig gæv og nøjsom kone - det havde hun jo altid været - og jeg tror også, hun havde det godt. Hun døde, hun var nok omkring godt firs eller sådan, og hun kunne jo fortælle meget om det gamle. Hun havde - hendes fader havde Cyprianus, og så dengang han dør, da er der ingen af familien - der er ingen, der ville have den. Så ville de brænde den, men så viste det sig, den kunne ikke brænde! Så var det jo galt. Så havde de noget familie nede på Råstrup mark. Det fortalte hun så, og så blev de enige om det, nu skulle den derned, og så skulle den brændes. Så siger den gamle kone: "Og så faldt vi på knæ og bad til Vorherre, og så gik den til. Så brand (brændte) den! Og se nu, bitte børn! Lag nu mærke til det. Dernede i den gård, det skal nu altid gå dem godt!" - Det tror jeg da nok også, det har. Men gamle Kirstine hun var jo blevet rynket og gik ved en klap. Hun skal have været en meget pæn pige i hendes unge dage. Så havde vi

s.10

en præst her i Hundborg. Han var ugift, og så havde han jo fået kik på Kirstine, og så ville han jo have hende til kone. Han havde vist sådan omtrent bejlet, men der kommer da så to mand og ville snakke med hende om det, om det var ikke et godt parti og alt dether hele, og præsten havde gjort opmærksom på, han kunne godt tænke sig at blevet gift med hende. Men gamle Kirstine hun tykte ikke, hun var værdig til det. Ja det var jo den unge dengang ja.

Men så havde hun på hendes gamle dage, så havde hun meget samvittighedsnag, for præsten han hængte sig én søndag formiddag nede i bryggerset, og så siger Kirstine: "End jeg havde sagt ja, så kan det godt være, han havde ikke hængt sig." Så det havde hun på hendes samvittig(hed).

Han blev aldrig gift. Jeg kan ikke huske, hvad han hed, men det er også lige meget. Det ligger jo et hundrede år tilbage - ja det ligger en hundrede og fem og tyve år tilbage.

Ja sådan gik det til. Nå, det er mange, mange år siden, hun døde og jeg har jo lagt mærke til oppe på kirkegården, der lå en bitte marmorplade: "Her hviler gamle Kirstine" - men nu er det væk.

Forårsarbejde - drift

Hvad kaldte I den tid, da I begyndte om foråret at gå i marken?

Ja det var jo i driften. Da begyndte vi jo i driften.

Hvad tid begyndte I så om morgenen?

Ja her, det var ikke så tidlig. Det var klokken var halv seks eller sådan. Men vi blev jo somme-tid ved sildig - meget sildig også. Det var jo vor skik. Og det gjorde de fleste jo.

Måltider i driften

Hvad tid spiste I så i driften?

Ja vi spiste jo en stød efter, vi var kommet op. Da fik vi mælk og brød. Vi fik aldrig kaffe. Min far han ville ikke have kaffe. Vi fik meget mælk og så grød, og så unden det var jo en kraftig kost selvfølgelig. Eftermiddagskaffe det fik vi heller ikke. Vi spiste jo mellemmad klokken var fem, og så skulle vi jo have et bed (ca. 3 timers arbejde) bagefter der til klokken var - ligesom vi havde travlt - til klokken var syv-otte og somme tider ikke så lange. Og så skulle vi have malket bagefter. Ja vi havde ikke svar mange køer, men det var skik og brug også de fleste andre steder.

Fik I ikke noget om formiddagen?

Jo det gjorde vi da. Jo men det var da vist også mælk. Det kan jeg ikke rigtig huske - nej jeg er ikke vis på, vi fik om formiddagen. Det er jeg ikke vis på, for vi kom nu ikke så forfærdelig tidlig op, og vi lavede jo et lille bed, før vi fik vor davre. Og det var som sagt mælk og brød, og så når vi havde fået dether mælk - og det var jo noget godt mælk. Det var jo af vore egne køer. Men så dengang vi kom i mejeriet, da kneb det jo med det mælk, for det fik vi at begynde med, men det måtte jo alligevel til at - det var for magert. Jeg ved ikke - vi brugte det i nogle år, men så tog de jo så noget mælk fra til føden, og så tog de jo fløden til smør.

s.11

Men det kunne jo godt være forhekset, det smør, for når vi ikke kunne få det til at samle sig, så var det nærmest forhekset, og så måtte vi - ja så havde de jo en tur med - jeg kan huske, de snakkede om det. Ja der var nu én, en mand - de var nu ked af, han kom i gården, når vi skulle kærne, for han kunne jo have nogen indflydelse på det.

Hekseri og trolddom

Jeg havde også noget familie nede i Jannerup, og de havde en datter. Hun var syg, og det var meget. Hun var gift med en mand dernede, og

og det kan da ikke give (gøre noget), jeg nævner det, for han er død. Han hed Jens Jespersen. Og der var ikke andre råd, end de skulle ned til Himmerland til den kloge kone. Og så tog de derned, og nu kan jeg altså ikke - der er en af dem, der var med's datter, hun er lige død, for ellers kunne vi jo nok - hun vidste nok, hvordan det var gået til. Så der var meget at fortælle om det, for de havde en forfærdelig oplevelse. De var vist dernede to gange. Og når de kørte hjem, så ville der - sagde hun - så ville der komme en mand, og han ville op at køre, men de måtte ikke tage ham op. De skulle derimod tage - de havde jo piber dengang og røg tobak - de skulle derimod tage deres pibe og slå asken og ilden ud over ham - for ham, og så skulle de bare køre.

Og det passede også. Der kom en mand, han ville gerne op at køre. Men han fik den behandling. Hvad det var for en mand - det var måske en tilfældig én, der var gående, og så ville have en bitte tur med - men han fik asken ned over hovedet, og så var det forbi.

Så mente de der - hun havde haft en kæreste, og der kom de forbi, hvor han boede. De troede, det var ham, der havde lavet noget. da de kørte der forbi, da skulle de være så forsigtige og se dem godt for. Men de så jo ingenting.

Men så skulle de lægge ild ved yderdøren, for det skulle hjælpe, og så den første, der kom ind, ham skulle de passe på, for han havde noget med det at gøre. Men hun døde da, og så var det forbi.

Måltider

Hvad kaldte I det måltid, I spiste først om morgenerne?

Ja det kaldte vi davre.

End så det sidste om aftenen?

Det var mellemmad, sådan klokken var fem.

Spiste I ikke noget bagefter - klokken var ni?

Det var sjælden - - vi fik grød somme tider.

Hvad kaldte I det så?

Det var nadver jo. Jo jeg tror næsten altid, vi fik grød, og det blev - når vi nu fik grød - det blev sat i fædderen (fodenden) af sengen og kunne holde varmen der.

s.12

Middagssøvn

Når det blev ved den tid, I skulle i marken, så sov I vel til middag?

Vi sov som regel til middag ja.

Gjorde I også det om vinterne?

Nej, da gjorde vi i alt fald ikke. Nej for da sov vi nok så længe. Da malkede vi jo ikke der før klokken var otte-halvni, og så malkede vi så sildig om aftenen. Så kunne det jo ikke gøre noget.

Når I var færdig med at så, hvad gjorde I så?

Mad til tørvefolkene

Ja så skulle vi i køret, for vi havde ingen rodfrugt. Så skal vi ned at grave tørv. Ja og så havde vi jo - da vi skulle til at - da vi æltede - så begyndte at ælte, da havde vi jo så en mand - da æltede vi ikke selv. Så skød vi jo selv, og pigen hun jævned.

Og så, da jeg var dreng, så skulle vi ned med unnen til dem, og det var alletider - jeg tror, det var meget skik de fleste steder, for de kunne jo ikke gå hjem til middag - der var jo langt - så skulle vi altså ned med dether unnen, og det var pandekager og så nysmalket mælk, og pandekagerne det var jo nogle gode nogle, og det nysmalkede mælk det havde

vi kovringer til, som kom i mælken. Deher kovringer det var jo sådan nogle hårde nogle. Dem kunne vi jo have et helt år, uden de tog sakde, bare de var et tørt sted. Men så - de skulle jo blødes op i mælken.

Var der ikke en dunk med også?

Jojo, vi havde da en gammelmand.

Hvad var der i den?

Der var øl, hjemmebrygget øl. Jaja, jaja, det var noget godt øl.

Hvordan kom det så derned.? Bar I det i en kurv?

Nej det bar vi på ryggen i en gammelmand.

Jamen jeg mener også mellemmaderde.

Ja det bar vi i en kurv. Ja, de havde jo en tejne med dem til deres formiddags og eftermiddags - . Jaja, så var det, vi sad ved stakken, og så - det blæste meget mæg (snavs) i det. Det var godt.

Hø

Og så skulle I til at i høet en tiddags?

Ja, se det slog vi med høleen. Det kunne jo vare noget.

s.13

Hvor mange var I så til at slå?

Vi var ikke andet (mere) end én. Det kunne passere, vi var to, når vi havde én (en mand) en dag eller noget.

Var det så bæreho eller var det enghø?

Det var bæreho. Vi havde en bitte stump enghø . Nej det var ene bæreho. Det kunne jo vare nogle dage.

Leen

Hvordan bar I jer ad med at se, om høleen stod rigtigt?

Ja, dem gamle de kunne jo - det ordnede de jo. Ja det kunne jeg da også til sidst. Det skulle vi nok lære, for ellers kunne vi jo ikke bestille noget.

Hvordan gjorde I så det?

Ja vi kunne jo lægge den på - i loen og sådan, og så kunne vi jo se, om den havde den rigtige søft (form), høleen.

Nå I lagde den i loen?

Ja, sådan et sted det var jævnt. Så kunne vi godt se det. Og så skulle vi jo lære at stryge dem også, for dem der kunne ikke stryge, de skar jo deres fingre. Vi skulle jo holde albuerne ind til kroopen og så stryge.

Du har aldrig været med til at høre dem? (Måske rettere hårde)

Nej, det kan jeg ikke.

Det har du set?

Ja, nej det kan jeg ikke. Vi har altid stenet dem.

Skal den så være uden (udenfor) hugget?

Nej, den skal være inden hugget, især når vi slår hø og græs, ja.

Hø

Når I så havde slået høet, hvad bliver der så gjort ved det?

Ja så blev det jo liggende en tre-fire dage efter, ligesom vejrliget var, og så blev det jo stækket - akkurat ligesom - der er faktisk ingen forandring.

Hvad blev det revet sammen med?

Det var en almindelig rive og en fork. Vi havde jo ingen hestekratte. Var det en jernrive?

Nej, det var ene træriver. Vi havde ikke andet.

Hvor mange tænder var der i sådan én?

s.14

Ja, det ved jeg sandelig ikke. Der var vel en 30-35, tænker jeg. Det er sådan noget.

Hvem lavede de tænder?

Dem lavede tømreren. De var jo ikke fabriks da dengang.

I havde ingen huggehus - huggekammer?

Det havde vi ikke, nej. Ja, jo, vi havde jo et bitte vognhus. Der havde vi jo det krumme (smule) redskaber, vi havde. Vi havde en sav og en hammer og en hovtang (knibtang), og det var det hele.

Hvordan så stakkene så ud?

Dengang da var de altid runde. Ja de fleste er vel også endnu. Nu bliver de jo runde hver-én, for ellers er de jo ikke nem at køre hjem med traktoren. Men det var altid runde stække dengang.

Lagde I ^{så} noget over dem?

Ja, som regel. Vi tog to mursten og så noget snor, bandt murstenene på og så lagde det ovenover.

Du kender ikke til at vride en vrase?

Jo, det gør vi også somme tider. Dem kaldte vi en brase. Dem satte vi jo enden ind om tommel- - her ind i tommelfingeren, og så kørte vi rundt, og den anden hånd der holdt vi, til der kom en passende tykkelse sådan, og sådan bar vi jo også ad om vinter, når vi tarsk rug. Da lavede vi også braser og bandt om rugen.

Skulle der så ~~også~~ trækkes en vrase ud i hver ende af stakken?

Det kunne omtrent gå over stakken, og ved den anden ende, der lavede vi jo så en bitte brase på den her længde, og så -. Jo det er ikke så gammelt, men det har vi da altid brugt.

Og så skulle det køres hjem. Hvem var det så, der forkede det op?

Ja det var en mand - og så en knægt, der lagde på.

Der var ingen piger med?

Nej, der var jo piger med, når vi høstede det - slog det. Så var det så var det jo som regel en pige. Men når vi kørte det hjem - nah de var jo med. De rev det jo rent, og det var jo dem, der rev det med
... , men ellers lavede de ikke noget.

Vognen

Var vognen så lang eller stakket?

Ja, den var lang. Den var noget lang. Den var seks alen, ja.

Var der noget lagt ovenpå vognen?

s.15

Ja, det var jo stængererne, ja, med en pin i hvert hjørne, sådan det skulle ikke skride ud.

Hvad kalder du siderne af vognen?

Havrerne, ja.

Og endestykkerne, hvad kalder du dem?

Dem havde vi ikke andre navn til uden endestykkerne.

End bunden?

Bundfjæl, og så havrer, og så stængererne, ja.

Du har ikke hørt noget, de kalder sædderen?

Ja vi havde jo en sædefjæl. Det var jo den, vi sad på, ja, og den lå jo nedenunder stængererne - under det. Der er jo ikke sket meget forandring, nej.

Hvad kalder I så det, I gør vognen lang og stkket med?

Ja det var jo der nedenunder.

Ja hvad kalder I det?

Det tør jeg sandelig ikke svare dig på?

Kalder I den ~~en~~ langvognen?

Langjernet, jo det var langjernet, jaja, og den kunne jo så trækkes ud. Og så er der så mange navne på det forreste på vognen. Der sidder sådan nogle stykker op der på siden, som havrerne de ligger på?

Jaja, der holdt havrerne! Det kan jeg sandelig -?

Hed de kápstykker?

Det var kápstykkerne, ja, det var kápstykkerne. Det er ved at - det bruger vi ikke.

Hø

Nej, men nu kører vi videre med høet. Når det nu kom hjem, hvor skulle det så hen?

Ja defleste de fik det jo op på loftet. Vi havde altid et gulv og fyldte det. Så det ar ikke så vanskeligt, fordi vi kunne køre ind i - der var altså lange agerum (eller langagerum). Det var ikke tværtagerum. Så kunne vi køre til alle gulvene. Det er for resten den samme lade, der er der endnu. Den er - ja, den er 102 år gammel.

s.16

Tørv igen

Og så når vi var færdige med høet, hvad skal vi så til?

Ja, derimellem, fra vi var færdige med driften, og så til vi vi skulle til at høste, se da havde vi det hø, og så resten af tiden var vi i kær. Vi solgte nogle få tørv, men det var ikke ret mange, og vi fik 9 kroner for et læs at køre til Thisted og levere det ved Årøes - manufakturhandler Årøe - og der fik vi vore manufaktursager. Så vi fik ingen penge, men vi leverede tørv for det. Årøe - det er mange år siden den blev - forretning - lågt ned, men se jeg har været dernede ved ejendommen, og den er der endnu, og der er hans sten - trappestenen - den er der endnu, kan jeg se, og der står Årøe på den.

Tarskning

Har du været med til at tarske?

Ja at tarske - med plejl! Jaja, jaja, al vor rug det blev jo torsken med plejl og så taget tag af det.

Stakke

Når I nu satte kornet i stak, lagde I så noget i bunden, inden I satte stakken?

Nej, ja vi satte jo altid noget midt i og så byggede vi på det.

Men det blev lagt lige på jorden?

Ah, hvis vi havde noget halm, så blev der altid lagt halm i bunden.
Hvad kaldtes det nederste lag?

Ja det var jo stejlen.

Det første lag korn, hører det med til stejlen?

Nej, hvis vi havde halm, så var halmen - så var det jo stejl, men - korn - ja, hvis der var intet halm, så kaldte vi det stejllaget, det første lag.

Korn i laden

Lagde I også stejl inde i laden?

Nej, det gjorde vi - ja hvis vi havde rigelig med halm, så gjorde vi det, for der var jo ikke cement eller noget. Det var jo bund - almindelig lerbund. Det var jo ikke altid, vi havde halm til det. Havde vi det, så lagde vi noget der.

Hvordan satte I ellers negene?

Negene! Ja vi satte dem altid sådan med toppen op. Så siden hen, så sætter de med roden op, for så træder de jo ikke kornet af, når de går i det.

Men det er bare det første lag?

Nej sådan bliver de ved - ja det er sandt (for øvrigt), vi havde en karl, han -

Jamen blev I ved sådan i gamle dage?

Ja gjorde de også - i gamle dage.

Blev I også ved at sætte dem med toppen opad hele vejen op?

Ja - det gjorde vi ikke, vi satte toppen op, men jeg ved, der var nogle, der - . Men dengang, det var jo for at de skulle ikke træde kornet af.

Men I blev så ved at sætte dem sådan, det ene lag ovenpå det andet?

Ja akkurat.

De lå ikke ned?

Jah sådan - de de lagde det skråt. De stod jo ikke helt på toppen, nej. nej de lå skråt sådan.

Blev det så lagt helt op til handbåndene?

Ja, nej det allersidste, det blev lagt sådan; det blev lagt ned, kan vi godt sige. Nej det gjorde vi ikke.

Tærskning

Men nu skal vi til at tærske. Hvor tærsk de?

Nå med plejl! - ja nu her - og det gjorde de fleste - der var jo enkelte, der tærsk hele avlen med plejl. Det kan jeg da huske. Men vi havde en vindmølle - noget gammeldags værk. Vi kunne tærske med det, men det gjorde ikke kornet eller halmen ren. Det skulle vi gå bagefter og ryste kornet af det. Det var noget gammeldags noget, men tærskværket var godt nok.

Hvor stod I i laden, når I tærsk?

Da stod vi jo i agerummet.

Kaldte I det en lo eller - ?

Ja vi kaldte det agerum eller også loen. Og så der var jo så spiltræ i denher højde. Det kaldte vi lobrækkan. Det var jo for, kornet skulle ikke springe ind i -. Jo, så tarsk vi dether rug, og så bandt vi det i knipper eller i sådan nogle brodder.

Hvordan lagde I negene?

Ja vi lagde en fire-fem neg, og så - uden at løse dem. Så slog vi toppen af det, og så bagefter så løste vi én og én og tarsk på det hele, og så samlede vi det sammen og bandt det i brodder, og så satte vi dem hen.

Tagneg

Og så skulle vi - ja hen på vinteren - så skulle vi til at tage tag af det. Vi brugte jo ikke andet end tag - rug - dengang til tag.

s.18

Så bandt i også vraser om brodderne?

Ja og ellers bandt de et bånd - vi kaldte det. Det var jo sådan en håndfuld rug, og så knyttede vi toppene sammen af det, og så bandt vi det om den, og så oppe for oven, der bandt vi enbitte vraser om, for ellers ville det jo sprutte ud til siderne.

Afrivning og kastning

Jo, så skulle det rives af, vi kaldte det. Det vil sige, så rev vi det groveste af det (af kornet). Det var jo det groveste, vi tog med enrive, og så skulle vi have det kastet. Så satte vi os i loen på et skæbmål, og så havde vi jo en bitte skovl. Så kastede vi, og så blev det jo delt, som regel i tre hold. Det første hold, det var jo noget let noget, og kom det gode, og så det yderste, der kunne være noget ler, og der kunne også være lidt sand i det. Det kunne ikke bruges til brød - for vi brugte det (rugen) til brød.

Hvad kaldte I så det, der kom nærmest ved?

Det kan jeg ikke - jo det havde nok et navn, det - -.

Kaldte I det attest?

Ja det var selvfølgelig det atterste, men om det havde andre navn - det tror jeg ikke. Og så det frammeste, og så blev der jo altid en ussel bitte krømme (smule) helt ude. Så var det jo imellem væggen og så lo-brækken. Og så - det vi skulle have brød for, det kom jo op til bageren, og der fik vi pund for pund. Han fik et pund rug, og der fik vi et pund brød for. Den (man) skulle jo tykke, det var en dårlig forretning, men der var jo kommet vand i!

Rensning

Det skulle vel også renses?

Ja, vi havde jo så en bitte rensmaskine. Det har de fleste jo.

Du har aldrig rensset med et sold?

Nej, nej, det har vi ikke prøvet. Nej vi havde en rensmaskine. Der var jo meget arbejde ved det.

Kom der ud af tre huller eller bare af to?

Nej, det kom bare ud af ét. Der var to solde. Først oversoldet og så nedersoldet. Oversoldet, der blev det jo blæst også. Der var jo vinger, der gik. Og så nedersoldet, der kom, hvis der var noget sand og noget bitte skidt korn i. Det gik jo nedenuð.

Hvad kaldte I så det, der kom ud, det der blev blæst væk?

Ja overse eller hvad var det. Var det overse?

Ja og avner og sådan noget?

s.19

Ja, og dengang var vi jo meget sparsommelige sådan, for det avner, det blev jo samlet sammen, og så skar vi hakkelse og blandede avnerne i hakkelsen, og så fik de jo sådan en bitte kurvful hver to køer, og så strøede vi noget korn, noget grutting ovenpå, og det var noget, de brugte de fleste steder.

Du har aldrig hørt, at når de skulle til at ordne kornet der, at de sagde, de gjorde til roge?

Nej,

Kørning

men jeg har da været med til altså, vi samlede det i en stor dyng, og så havde vi en stud eller to til det. De gik rundt i det og tådtte - det var seksradet byg - det var sådan haserne -.

Hvad kaldtes det?

Ja det ved jeg heller ikke, om det havde noget navn.

Det kaldte de at kørne det, gjorde de ikke?

Kørne det! Jo det må have været kørne det, fordi nu - det gik jo over. Det navn blev jo ved at følge det, ja. Vi kørnede det jo, og så trådte de avnerne af det, og så blev det som regel kastet igen.

Opskår

Havde I nogle særlige skikke, når I var færdige med høst?

Nej, vi havde jo noget opskår. Vi fik æbleskiver, ja.

Ja det var den dag, I var færdig med at høste?

Ja, jo. Både med at høste og med korn ind. Ja også når vi fik korn ind. Ja så skulle æbleskiverne være færdige.

Du kender ikke noget om, hvad de gjorde, dem der blev først færdige med at høste for at drille de andre?

Jo, der var jo -når vi blev først færdige med at høste, så skulle vi jo klinke. Vi tog strygestokken og så - det var jo om at gøre at blive først færdig. Jo, så kunne vi grinne ad de andre.

Du kender ikke noget til, at de havde lavet sådan en slags dukke eller sådan noget af halm og satte over på hinandens mark?

Nå, nej, det kender jeg ikke, nej. Men dether klinken, det kan jeg huske.

Kender du heller ikke til, at de ville høste kålen?

Nå i haven! Nej, det har jeg bare hørt. Det var jo for, hvad det nu var, de skulle have - kaffe eller - . Ellers truede de jo konen med, at de gik om i kålgården!